Leto 3. — Št. 27 Ljubljana, julij 1960

gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Naš kongres

Sredi junija je bil v Ljubljani kongres našega sindikata, ki so se ga udeležili visoki gostje med drugim predsednik Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije tovariš Svetozar Vukmanović-Tempo, predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko, sekretar zveznega sekretariata za industrijo in gradbeništvo tovariš Hasan Brkić in drugi ter delegacije gradbincev iz Francije, Italije, Vzhodne Nemčije in Finske kakor tudi delegat Mednarodne unije sindikata gradbincev. Kongres je zasedal tri dni. Ob koncu pa so sprejeli resolucijo o bodočih nalogah sindikalnih organizacij. Na kongresu so aktivno sodelovali tudi delegati iz našega podjetja Lojze Capuder, Lojze Cepuš, predsednik našega osrednjega delavskega sveta Martin Zajšek in Stane Uhan.

Predsednik Centralnega sveta sindikatov Jugoslavije Svetozar Vukmanović-Tempo in predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko prihajata na kongres Sindikata gradbincev Jugoslavije, ki je bil v Festivalni dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani sredi junija.

V ospredju razprave je bila notranja delitev dohodka gospodarskih organizacij po delu. Seveda pa so govorili tudi o tem, da bo treba gradbena podjetja dosti bolj mehanizirati, če bomo hoteli izpolniti visoke naloge bodočega petletnega plana, hkrati pa tudi modernizirati, to je preiti na polmontažno in montažno gradnjo. Poleg tega je bilo dosti govora o gradbeni obrti, za katero so na kongresu naglasili, da bi morala gradbena podjetja sama organizirati tako obrt ali pa občine in okraji, seveda pa bi morala biti visoko produktivna, saj nam zdaj prav obrtniška dela tako podaljšujejo roke gradenj. Razumljivo je, da kongres našega sindikata ni mogel mimo ukrepov, kako izboljšati gmotni položaj gradbenih delavcev. Poudarili so, da je to stvar predvsem nas samih, da si postavimo v podjetjih tak spodbuden sistem nagrajevanja, ki bo spodbujal slehernega delavca k večji in boljši proizvodnji, ki pa mora biti kajpak tudi gospodarnejša, kar pomeni, da bi gradili z nižjimi stroški. Tako bi tudi podjetju ostalo več denarja za osebne dohodke in sklade, s katerimi pa bi lahko gradili stanovanja. Kongres je posebej naglasil, da se gradbeni delavci ne moremo več zadovoljiti z barakami, ker te ne nudijo takega udobja kot zidani domovi, z računi pa so delegati dokazali, da je gradnja barak tudi večkrat dražja od zidanih in udobno opremljenih samskih domov, če namreč računamo, koliko časa traja ena baraka in koliko barak moramo postaviti, da bi trajale prav tako dolgo kot zidan dom. Ko je predsednik Centralnega sveta tovariš Vukmanović govoril o tem, je naglasil, da se moramo zavzemati ne za samska ampak za družinska stanovanja, saj gradbeni delavec ne more biti večni nomad, ki bi se neprestano živel le po barakah in samskih domovih.

Poglejmo si, kaj so na kongresu govorili delegati iz našega podjetja.

Lojze Capuder

Čeprav je gradbeništvo še vedno ena izmed zaostalejših gospodarskih panog, smo zadnje čase dosegli zelo velike gospodarske uspehe. Naši konstrukterji in gradbinci niso poznani le v Jugoslaviji ampak tudi daleč prek meja, a kar je še važnejše, v naših gradbenih podjetjih kot tudi v vsem našem gospodarstvu se porajajo novi socialistični odnosi, ki dajejo spodbudo vsakomur, da na svojem delovnem mestu čimveč napravi.

Nagrajevanje po delovnem učinku poraja uspehe, kakršnih si nismo sprva niti nadejali. Ti potrjujejo, da je treba iskati še nove oblike, da bi za vsako delovno mesto v proizvodnji mogli uvesti nagrajevanje po delovnem učinku.

Navedel bom le nekaj primerov iz prakse, kako nekateri elementi vplivajo na proizvodnost in kako na notranje odnose v podjetju. Še 1956. leta smo analizirali plačevanje delovnih brigad pri izkopih. Delale so mesec dni in bile plačane na uro, norm pa niso dosegli za 15 do 20 odstotkov. Ko smo dali delo v akord, so norme že presegali za 6 odstotkov, a ko smo določili kompleksni akord: za gradbeno jamo, pri kateri je toliko in toliko kubikov in dobite za to delo toliko denarja. Takrat pa so normo presegli za 150 odstotkov.

Prav tako smo spremljali delo tesarskih brigad. Najprej je bila določena norma po kvadratnem metru, v 20 dneh so normo presegli za 5 odstotkov. Ko smo pa izračunali, koliko bi dobili denarja za vso etažo, pa so normo presegli za 150 odstotkov. Glejte, kako vpliva tudi psihološki moment na naše delavce.

Potemtakem niso bili večji samo ekonomski rezultati, opazili smo tudi globoke spremembe v odnosih med delavci. Brigada izloči iz svojih vrst tiste delavce, ki nočejo delati. Jasno je, da je treba razlikovati tiste, ki zaradi starosti in izčrpanosti ne morejo delati. Za take ljudi se vedno najde delo na gradbišču in zanje ga je treba najti. Druga pa je stvar pri tistih ljudeh, ki nočejo delati. Zanje ni mesta v kolektivu. Dalje smo tudi opazili, da je bilo v brigadah precej manj bolezenskih izostankov. Razen tega pa delavci sami sodelujejo pri pripravljanju in organizaciji dela. Delovodja ni več tisti, ki stoji za hrbtom ter pazi, da delavec dela in katerega se delavec boji, vedoč, da je od njega odvisen zaslužek. Zdaj vsi delovodje, tehnični kader in delavci zahtevajo urejeno tehnično dokumentacijo, pravočasno nabavo materiala itd.

Tako so se stvari vidno spremenile. Zraven tega je treba še reči, da sklicujemo brigade, s katerimi prediskutiramo razne probleme, plane itd., kar se pozitivno odraža na delu. Celo našo sindikalno organizacijo smo razdelili na pododbore, ki so na samem gradbišču in probleme sproti rešujejo. Mislim, da so te izkušnje sila važne, upoštevati pa jih morajo tudi tehnični voditelji.

Na vseh gradbiščih smo opazili, da se prehrana delavcev z uvedbo toplih obrokov bistveno izboljšuje, kar prispeva k večji storilnosti.

Glede nagrajevanja po učinku pa so se pokazale nekatere napake. Veliko govorimo o kompleksnem nagrajevanju, o ekonomskih enotah, toda smo šele na začetku. Trdim, da je veliko kolektivov, v katerih še vedno nagrajujejo po urah, kjer še je komaj začel boj za preliod na nagrajevanje na akord in po normah. Še težé je preiti na kompleksno nagrajevanje. Vsekakor pa so doseženi z ekonomskimi enotami pozitivni rezultati, o čemer imamo tudi v Sloveniji pozitivne izkušnje. Seveda pa bo treba sproti popraviti posamezne napake, ki so se pojavile v dosedanjem nagrajevanju po ekonomskih enotah.

Naj naštejem nekaj takih pomanjkljivosti. Pri akordu delavci niso spodbujeni za varčevanje z materialom in se uporaba materiala poveča. Ali dalje imamo premijski sistem, toda premije se izplačujejo šele ob koncu leta.

V zvezi z ekonomskimi enotami se pojavljajo nekatera vprašanja, ki so povzročila preplah med nekaterimi delavci. Seveda pa takoj na začetku ne moremo pričakovati, da bodo vse stvari idealno rešene ter se bodo napake še vedno pojavljale. Zato je treba vse te zadeve predvsem preskusiti v praksi in jih v njej odpravljati.

Ko bomo organizirali ekonomske enote, ne bodo delavci več trpeli nepopolne tehnične dokumentacije, niti pomanjkanja materiala, skratka delavci bodo pritiskali na izboljšanje organizacije dela in poslovanja.

Naslednja stvar pa je kreditiranje. Podjetje Gradis ima iz prvega polletja za 300 milijonov dinarjev neplačanih situacij. K temu je treba prišteti še vprašanje kadrov, in to ne samo šolanja ampak tudi tistih, ki so že v podjetju. V gradbeništvu je namreč še zelo dosti administriranja, saj je precej strokovnjakov, ki vodijo papirnato vojsko namesto, da bi jih zaposlili v stroki. Če bi te kadre usmerili na urejevanje tehnične dokumentacije, bi bili rezultati nedvomno še precej večji.

Ko govorimo o industrializaciji gradbeništva, dostikrat mislimo, da je to neka imaginarna ideja, ki naj bi jo uresničili v daljni bodočnosti. Menim, da bi morali glede tega napredovati z mnogo večjimi koraki. V tujini smo videli, da grade pri minus 25 stopinj kot da bi bilo poletje, stanovanja pa grade kar na tekočem traku. Tam gradbeništvo ni več sezona, da blok z 80 stanovanji montira pet delavcev in da v enem mesecu montirajo vse od temelja do strehe. To je industrija v pravem pomenu besede. Glede tega imamo tudi pri nas vse pogoje, da napredujemo z večjimi koraki.

PAROLA TEGA MESECA

Tokrat nekaj o kvaliteti. Za dober sloves podjetja je nujno potrebno, da dela kvalitetno, poceni in v zahtevanem roku. Danes bi rad opozoril na nekaj problemov, ki jih moramo rešiti, da bi dosegli ustrezno kvaliteto naših proizvodov.

Eden izmed naših osnovnih materialov, s katerim imamo opraviti vsak dan, je beton. Zato bi rad najprej opozoril na napake, ki jih še vedno lahko najdemo pri izdelavi konstrukcij iz tega, tako važnega materiala. O betonu in njegovi sestavi je bilo že govorjeno veliko. Večina naših betonerjev, zidarjev in tehničnega kadra se je že navadila izdelovati dober, kvaliteten beton, ki ustreza vsem zahtevam projektanta. Ker pa je beton sestavljen iz cementa, gramoznih agregatov in vode, pa lahko še tako dobro napravljen in vibriran beton kakovostno ne ustreza, če te osnovne sestavine ne ustrezajo. Voda, ki jo uporabljamo, je le redkokdaj vzrok slabe kvalitete betona, saj je običajno na vsakem objektu, ki ga gradimo, na razpolago dovolj dobre, čiste vode. Cement je pa že marsikje povzročil neustrezne rezultate trdnosti betona. Tu je najprej važna pravilna izbira cementa, ki mora ustrezati zahtevam trdnosti betona. Cementi, ki vsebujejo dodatek žlindre, kar je vselej označeno na vrečah, niso za visoke trdnosti betona. Prav tako pa ni smiselno uporabljati cemente PC 300 ali celo PC 450 za konstrukcije, ki ne zahtevajo visoke trdnosti ali celo za temelje in betonske zidove. Ti visokovredni cementi so dražji, zmanjševanje normne količine takega cementa pa ni vedno pravilna pot, kaj naj vodi do njegove uporabe pri doseganju nižjih zahtevanih trdnosti.

Drug problem je kvaliteta cementa samega. Glede tega mora služiti gradbiščni laboratorij. Medtem ko so bili laboratoriji že zelo lepo urejeni in so pred leti dobro poslovali, je zadnje čase opaziti, da je skrb močno popustila. Vsak vagon cementa bi moral biti preiskan glede vezanja in stalnosti prostornine. Potrebna oprema je na razpolago, kadri znajo delati te preiskave. Samo malo dobre volje in skrbi za kvaliteto pa bo stekla.

Največ pomanjkljivosti je pa opaziti pri uporabi gramoznih agregatov. Čeprav smo uvedli pranje agregata v Otiškem vrhu, separiranje materiala v Črnem Kalu, na novo uredili separacije v Mariboru, ki tudi pere svoj agregat, je treba še precej napraviti za izboljšanje kvalitete na tem polju. Štednja cementa ne bo škodovala kvaliteti betona, če bomo bolj pazili na granulometrijski sestav in čistočo gramoza, ki ga uporabljamo. Tudi dodaja drobljenih frankcij lahko še veliko izboljša.

Kljub vsem tem ugotovitvam pa še na mnogih objektih betonirajo z nekvalitetnimi agregati z umazanim gramozom, z nepravilno sestavo frakcij, ki jih sestavljajo »kar tako«, brez doziranja. Celo iz urejenih gramoznic in separacij vozijo že frakcioniran material k betonirki, kjer ga nato na deponiji površno mešajo in brez pravega razmerja uporabljajo. Posledica so neustrezne trdnosti kock, ki nihajo od 50—250 % od predpisane trdnosti in večja poraba cementa za dosego ustreznih rezultatov.

Povsod moramo preiti na pravilno sestavo frakcioniranih sestavin za naše gramozne agregate ali na dodajo korektorjev k osnovnim materialom. Pri vseh višjih trdnostih betona moramo skrbno preveriti, kakšen gramozni material bomo uporabili. Tu nam bodo zopet morali pomagati naši gradbiščni laboratoriji, ki jih moramo nujno zbuditi iz njihovega spanja. Morda bo interes ekonomskih edinic pripomogel k temu.

Še nekaj, kar je le posredno v vezi s kvaliteto — betonske preizkusne kocke. Negativni rezultati so neprijetni, ker dajo povod za dvom o kvaliteti betona v konstrukciji, čeprav se mnogokrat slabi rezultati kocke opravičujejo z malomarno izdelavo ali vskladiščenjem. Prav tako malo zaželene pa so kockine trdnosti, ki so po 100 %, da, celo 200 % nad zahtevano trdnostjo. O verodostojnosti takih rezultatov ne bi hotel govoriti. Govorimo lahko samo o zelo slabem, celo naivnem odnosu prizadetih do tehnične dokumentacije.

Še nekaj drugih problemov kvalitete surove stavbe: Zidovi (predvsem opečni), montažni stropovi z neustreznimi polnili, so mnogokrat izdelani tako površno (včasih je temu kriv tudi akord, včasih pa material), da je treba pri ometavanju mnogo več malte, kot je predpisano in plačano. Naknadno klesanje reg za instalacije v zidovih in predelnih stenah bi se dalo mnogokje odpraviti, ometi so prepogosot izdelani nekvalitetno, mnogokje iz nepravilne mivke, ki je ali pregroba ali pa vsebuje organske primesi in premogove delce, ki pozneje razganjajo površino in jo luščijo. Vse to in še mnogo drugega je še videti na naših objektih in čaka, da bi ga odpravili.

H kvaliteti naših obrtniških del bi bilo moč napisati mnogo. Zaradi pomanjkanja obrtniških kapacitet smo glede tega mnogokrat v zelo težki situaciji. Ostri ukrepi za izboljašnje kvalitete imajo dostikrat za posledico težave pri oddaji obrtniških del. Uspešno bi lahko intervenirali le z lastnimi obrtniškimi kapacitetami. Ustanovitev lastnih obrtniških delavnic bo torej nujna, da bi dosegli boljše kvalitete obrtniških del.

Iz nakazanih problemov, ki so le grob okvir vse problematike na tem polju našega udejstvovanja, je razvidno, da je možno še veliko izboljšati, da bo izboljšana kvaliteta ne samo v korist slovesu podjetja kot solidnemu izvajalcu gradbenih del, temveč tudi vir večjega dohodka podjetja in prizadetih edinic.

ing. Alfred Peteln

drobne vesti

■ **Ravne na Koroškem.** — Zaradi stalnega naraščanja izgube v menzi, je delavski svet na zadnji seji sklenil, da zviša ceno hrane za 20 din. Tako stane hrana dnevno 160 dinarjev, za tuje obrtnike pa 240 dinarjev dnevno. Seveda mora tudi kvaliteta hrane ostati na isti višini, če se že ne more izboljšati.

■ **Centralni obrati Maribor.** Sindikalna podružnica CO Maribor je na zadnji seji razpravljala o ureditvi sindikalne dvorane. Sedanje prostore bodo preuredili v sindikalno pisarno in jedilnico. Jedilnico bodo opremili z novimi mizami in uredili vodovodne naprave.

■ **Obrat gradbenih polizdelkov.** — Ustanavljanje ekonomskih enot je postala aktualna tema na vseh sestankih naših delavskih svetov in sindikalnih podružnic. Tako sta tudi oba organa delavskega samoupravljanja v obratu gradbenih polizdelkov razpravljala o ustanovitvi ekonomskih enot. Po predlogu upravnega odbora nameravajo formirati 7 ekonomskih enot, in sicer: Separacija, obrat Brežice, Hala I, Hala II, Hala III in ploščad, Ploščad VI in VII ter železokrivnica. Mehanična, mizarska in elektro delavnice pa bi partipicirale na celotnem povprečju vseh tistih ekonomskih enot, s katerimi sodelujejo.

Zaradi pomanjkanja delovne sile bodo morali na nekaterih delovnih mestih uvesti nadurno delo.

■ **Maribor.** — Komisija za skrb za delovnega človeka in tarifna vprašanja, katero vodi tovariš Zajšek, je imela že več sestankov. Po sektorjih sproti ugotavljajo vse hibe in nedostatke, večje stvari pa obravnavajo na sejah komisije. Želijo čimveč sodelovanja s člani kolektiva. Poleg tega bodo skrbeli tudi za obisk bolnikov v bolnišnicah in upokojencev.

■ **Celje.** — Nedavne seje celjske sindikalne podružnice so se udeležili tudi tajnik okrajnega sindikalnega sveta Celje tov. Ivan Cokan, predsednik občinskega sveta Celje tov. Beve in tajnik občinskega sveta Šoštanj tovariš Franc Cepin. Razpravljali so o nekaterih nezdravih pojavih v kolektivu in delu organov delavskega samoupravljanja.

Za gospodarja sindikalnega inventarja so izvolili Srečka Kojca, za blagajničarko kegljišča v Šoštanju pa Marijo Podkrižnik.

■ **Jesenice.** — Pravilnik o ekonomskih enotah so na Jesenicah tolmačili na masovnem sestanku. Začasni pravilnik sta tolmačila šef gradbišča tov. Vovk in tov. Kuštrin. Nekateri člani so izrazili bojazen, kako bo takrat, ko bo nastal zastoj zaradi pomanjkanja gradbenega materiala, kar bi v veliki meri vplivalo na uspeh ekonomske edinice.

Sindikalna podružnica je v komisije delavskega sveta predlagala nekaj novih članov, in sicer: v komisijo za tarifna vprašanja tovariša Vlada Čelika, v komisijo za nagrajevanja tovariša Antona Koščaka, v disciplinsko komisijo tov. Viljema Zrima.

Za vestno vodenje sindikalne blagajne in požrtvovalno delo so nagradili blagajničarko tovarišico Tarman Ljubo z nagrado v višini 4000 din. Nabavili bodo tudi kompletno opremo za nogometni klub Gradisa Jesenice.

■ **Centralni obrati.** — Sindikalna podružnica je v kolektivu razpisala anketo, katere namen je izboljšati obstoječe stanje in odpraviti notranja nasprotja v kolektivu, predvsem pa poiskati vzroke fluktuacije delovne sile.

■ **Ljubljana.** — Skupina 36. pionirjev odreda »Ferdo Godina« iz Bistrice v Prekmurju je ob koncu junija odšla na 10-dnevno letovanje v naš počitniški dom v Ankaran. Kosilo so imeli v menzi Ilirija, katerega se je udeležil tudi tov. Godina in direktor podjetja tovariš ing. Keržan.

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani. — Izhaja mesečno

Kaj so ukrenili celjski komunisti za izboljšanje svojega dela?

Osnovna organizacija Zveze komunistov v Celju šteje 27 članov. Od teh je 17 delavcev in 10 uslužbencev. Nedavno tega so na konferenci analizirali dosedanje delo ter med drugim ugotovili vrsto pomanjkljivosti.

Že sama udeležba na sestankih je bila šibka, saj imajo nekateri člani tudi po 4 neupravičene izostanke. To je povzročilo, da komunisti niso nastopali enotno, ko je bilo treba javno zagovarjati določena stališča. Sprejetih sklepov niso dosledno uresničevali in tudi v sami organizaciji niso vladali dobri medsebojni odnosi. Premalo pozornosti so posvečali tudi kadrovski politiki, saj je zadnje čase odšlo iz podjetja 12 delavcev-komunistov, ker jim niso glede kadrovanja in nadaljnje izobrazbe nudili dovolj pomoči. Premalo je bilo tudi medsebojnega sodelovanja in pomoči.

Vse to vpliva na politični položaj gradbenega vodstva Celje, zavira razvijanje naprednih teženj in revolucionarnost delavcev.

V borbi za široko udeležbo članov kolektiva v samoupravljanju in razvijanju družbenega življenja in socialističnih odnosov morajo biti komunisti tisti, ki bodo vedno dajali pobudo za izboljšanje dela, ne pa, da sami poslabšujejo že tako slab političen položaj. Res je, da je v Celju zaradi raztresenosti gradbišča delo zelo težavno, vendar to ne more biti opravičilo.

Ne bi se hotel spuščati v problematiko njihovega dela, ker je le od njih samih odvisno, kako bodo bodoče dosledno izvajali sprejete sklepe partijskih in sindikalnih sestankov. Priznati pa je treba, da so izvedli niz revolucionarnih ukrepov, saj so Celjani bili tisti, ki so prvi razpravljali in praktično preizkusili nov način nagrajevanja po ekonomskih enotah. Uredili so naselja, predvsem po novih sektorjih ter tako povečali splošno skrb za delovnega človeka.

Lojze Cepuš

Lojze Capuder na novem delovnem mestu

Menda ni nikogar v podjetju, ki ne bi poznal Lojzeta Capudra. Dolgo vrsto let je preživel med nami. Bil je v Zenici, Kopru in v drugih edinicah ter ga povsod cenijo zaradi njegovega vestnega dela in tovariškega odnosa do predpostavljenih in podrejenih. Tovariš Lojze je eden izmed tistih, ki se ne boje pogledati resnici v oči, pa naj je še tako grenka. Vedno je znal sodelavcem ali na raznih sejah v našem družbenem življenju odkrivati tisto najvažnejše, hkrati pa odkrito opozarjal na napake. Zato se je v našem velikem kolektivu sila priljubil.

Z aktivnim udejstvovanjem pa si je pridobil sloves tudi izven podjetja. Zato so ga že spomladi izvolili za podpredsednika Okrajnega sindikalnega sveta v Ljubljani. To odgovorno in družbeno zelo pomembno mesto je prevzel po prihodu s potovanja po Sovjetski zvezi. V sindikalnem svetu se bo posvetil gospodarskim in političnim vprašanjem ljubljanskega okraja.

Tovarišu Capudru želimo na novem delovnem mestu obilo uspehov in zadovoljstva.

TRIJE »VELIKI« SO SE VRNILI IZ MOSKVE

7. junija je s Tauern ekspresom prispela v Ljubljano »tričlanska delegacija« našega kolektiva, ki se je dva meseca nahajala kot gost tehnične pomoči v Sovjetski zvezi.

Ob prihodu so jih na postaji prisrčno sprejeli člani ožje družine ter naš reporter. Pri tej priložnosti je tehnični direktor tov. ing. Uršič dejal, da je zelo srečen, ko se zopet nahaja v beli Ljubljani. Občutek, da si doma, je več vreden, kot v tujini še tako prijetno in udobno bivanje. Res pa je, da smo videli mnogo koristnih stvari, ki jih bomo pozneje v podjetju s pridom uporabili. Vse drugo boste brali v Gradisovem vestniku, je izjavil tovariš Uršič.

L. C.

ZAHVALA

Po končanem šolanju in uspešno opravljenih izpitih se zahvaljujeva celotnemu kolektivu Gradisa, direkciji in gradbenemu vodstvu v Mariboru, da so nama omogočili šolanje, dajali štipendijo, za katero sva še posebej hvaležna.

Alojz Zorec in Vinko Veit

Delavski svet gradbišča Ravne pred težko nalogo

Pomanjkanje delovne sile je tokrat postalo na gradbišču Ravne pereč problem. Navadnih delavcev enostavno ni. Res so jih od marca dalje sprejeli na delo 50, toda hkrati jih je odšlo 70. Tako jim danes manjka za izvršitev letošnjih nalog 60 nekvalificiranih delavcev.

Čeprav so dela na gradbišču organizacijsko dobro razdeljena, morajo kvalificirani delavci opravljati dela nekvalificiranih, in to v času največje gradbene sezone. To je bila glavna tema razprave na zadnji seji delavskega sveta. Ko so analizirali vzroke za tak položaj je bila večina članov mnenja, da je tu v glavnem kriv sistem nagrajevanja, zato je tembolj nujno, da se tudi v Ravnah osnujejo ekonomske cote.

V akordu dela povprečno 73 % ljudi, povprečni akordni povprečki pa so sorazmerno nizki le 7,9 % (v lanskem letu 12,69 %). Zato je predlog tovariša Staneta Uhana, da bo treba v bodoče oddajati akorde manjšim grupam in to kompleksno. Nujno je povečati akorde, ker le na ta način bodo ljudje prišli do boljših zaslužkov. Sedanjih 10 % zelo ugodno vpliva na proizvodnjo in predlagajo še tozadevno zvišanje.

V zvezi z ustanavljanjem ekonomskih enot so sklenili, da bodo na vseh sektorjih priredili sestanke, na katerih bosta šef ing. Štok in Ciringer tolmačila članom pomen ustanovitve ekonomske enote in način obračunavanja.

L. C.

Sekretar osnovne organizacije ZK gradbenega vodstva Celje Milan Omladič, predsednik sindikalne podružnice Lojze Mrzel in sektorski vodja ing. Klavora. V ozadju vodja prve ekonomske enote Leo Dornik

S svojo krvjo je rešil dvoje življenj

Franc Duh je zaposlen pri Gradisu od 1954. leta in dela v ljubljanski betonarni. Že leta 1956 se je prijavil kot krvodajalec. No, kasneje mu je zdravnik odsvetoval, da bi se se prijavil, ker ima slabo srce. Leta 1959 pa so telefonirali s poliklinike, če bi dal kri in s tem rešil življenje mlademu ponesrečencu. Franc se ni pomišljal in se nemudoma odzval vabilu, čeprav je izjavljal, da ne bo več dajal krvi. Dne 13. junija pa so spet telefonirali iz poliklinike in prosili njegove pomoči, da bi dal kri za poškodovanca. Spet ni okleval in se odzval tudi temu vabilu.

Naša sindikalna podružnica je tovarišu Duhu dala vsaj majhno priznanje s tem, da so mu za 6 dni plačali posebno malico in po 2 del črnega vina na dan.

Seminar samoupravljanja na Pohorju

Od 3. do 5. junija je bil v prostorih počitniškega doma na Pohorju tridnevni seminar za člane novoizvoljenega centralnega delavskega sveta.

Program seminarja je obsegal sedem tem, in sicer: O delavskem samoupravljanju in nalogah delavskega sveta je govoril Lojze Cepuš, Sindikati in delavsko upravljanje (Jože Lorenčič), z gospodarsko zakonodajo in organizacijo podjetja je seznanil člane Milan Šurk. O interni delitvi dohodka v gospodarskih organizacijah je predaval ing. Branko Vasle, o sistemu nagrajevanja v ekonomskih enotah ing. Alfred Peteln, o planiranju in planskih nalogah Božo Debevc. Med najvažnejše pa lahko štejemo predavanje Romana Albrehta, predsednika gospodarske komisije pri Republiškem svetu sindikatov za Slovenijo, ki je govoril o tarifni politiki.

V soboto se je seminarja udeležil tudi direktor podjetja ing. Keržan, šef gradbenega vodstva Maribor ing. Maister, šef gradbišča Ravne ing. Štok ter nekateri drugi člani našega kolektiva. V imenu mariborskega kolektiva je udeležence seminarja pozdravil ing. Maister.

Gostoljubnost mariborskega kolektiva tudi to pot ni odrekla. Že v Mariboru nas je z vsemi prevoznimi sredstvi čakal šef komercialnega oddelka Lado Janžeković, ki je pravtako ves čas seminarja skrbel za male in velike želje udeležencev. Nekateri člani so bili prvič na Pohorju ter jim bo seminar kot tudi tridnevno bivanje v tem prelepem kraju v najlepšem spominu.

Čeprav je bil program precej obširen, se je po vsaki temi razvila živahna razprava, ki je po predavanju tovariša Albrehta dosegla vrhunec, saj vprašanj ni hotelo zmanjkati in je razprava trajala vse do 21. ure. Kdor je pazljivo poslušal debato, je lahko sklepal, da naš tarifni pravilnik ne služi več svojemu namenu. Z organizacijo ekonomskih enot se bistveno spreminjajo tudi medsebojni odnosi ter bo zaradi tega nujno spremeniti tarifni pravilnik. Zadeva delitve dohodka ne more biti več stvar posameznikov in včasih celo odvisna od dobre ali slabe volje tistega, ki določa plače. To so ostanki starega mezdnega odnosa, ki z današnjim sistemom nagrajevanja nima nič skupnega. Danes plačujemo po opravljenem delu in doseženih uspehih. Tudi nepravilno določena plača je dostikrat vzrok fluktuacije, ki je v našem podjetju ni malo. Samoupravljanje mora torej urediti gospodarske in družbene odnose v kolektivu.

Udeleženci seminarja na Pohorju. V sredini predsednik gospodarskega odbora pri Republiškem svetu sindikatov za Slovenijo tov. Roman Albreht s soprogo

Živahna je bila tudi razprava po referatu tov. Debevca. Veliko škode povzroča slabo plačevanje situacij, kar ima za posledico težko finančno stanje v podjetju. Tako nam na pr. Zavod za stanovanjsko izgradnjo OLO Ljubljana stalno dolguje preko 100 milijonov dinarjev. Pri takšnem stanju tudi podjetje ne more izpolnjevati svojih obveznosti do dobaviteljev in to vse vpliva na proizvodnjo. Tovariš Martin Zajšek je postavil predavatelju več vprašanj, predvsem pa predlaga, da se v bodoče ne sklepa več pogodb z investitorji, ki nimajo potrdil o zagotovljenih finančnih sredstvih.

Seveda so poleg resnega dela našli čas tudi za razvedrilo. Pevska skupina Zajšek-Kapel je zapela nekaj narodnih pesmi, dočim so drugi našli zabavo pri šahu in taroku. Hrana je bila odlična in pijače ni hotelo zmanjkati.

Mnogo smo na tem seminarju pridobili in si želimo še več sličnih predavanj, je ob zaključku dejal član centralnega delavskega sveta iz Celja tovariš Cokan.

Lojze Cepuš

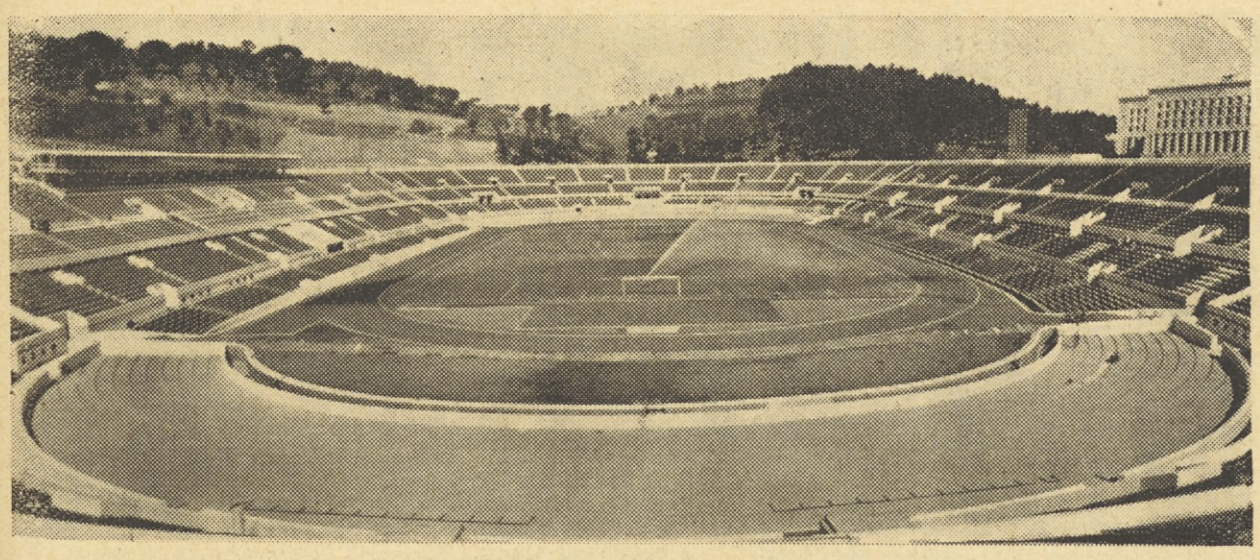

V Rim na Olimpijado?

Na pobudo sindikalne podružnice gradbenega vodstva Celje bodo letos organizirali več izletov. Tako je na zadnji seji padel predlog, da bi letos potovali v Rim, kjer bo čez dva meseca prizorišče 17. olimpijskih iger.

Zgodovina olimpijskih iger sega 3000 let nazaj v dobo Herakleja. Prvi zgodovinski dokaz pa se je ohranil iz leta 176 pred našim štetjem. Olimpijskih iger so se udeleževala vsa grška plemena in narodi Egipta, Krete in Sicilije. Po propadu Grčije so bile leta 385 naše ere tudi olimpijske igre prekinjene. Šele leta 1896. t. j. po več kot 1500 letih je bila zopet prva olimpiada v Atenah. Zadnje olimpijske igre pa so bile pred 4 leti v Melbournu v Avstraliji.

No, ta predlog ni bil slab, je pa za naše žepe neizvedljiv, zato so sklenili, da bodo šli le na dvodnevni izlet v Trst in Benetke. Poseg tega bodo organizirali tudi dva izleta, in sicer enega v Karlovac, Plitvice, Senj, Reka, Ankaran in nazaj, drugega pa na relaciji Celje—Ljubljana—Postojna—Ankaran—Nova Gorica—Vršič in nazaj. Podružnica bo za vsakega udeleženca prispevala po 2.000 dinarjev.

L. C.

Pozivam vas, tovariši!

Naj se vam, dragi tovariši in tovarišice, najprej iskreno zahvalim, da ste me izvolili v delavski svet ter mi s tem zaupali veliko nalogo, da v vašem imenu uveljavim delavsko samoupravljanje.

Zavedati pa se moramo, da bo delavsko upravljanje dobro le, če bo vsak zaveden delavec pomagal članom delavskega sveta, da bi sproti odpravljali vse pomanjkljivosti na objektih, da bi delo bolje organizirali, skratka dobro gospodarili in varčevali, kjer je to le moč in pametno. Seveda pa bo treba paziti še na pravilno določanje akordnih cenikov, paziti na delovno varnost in da bi vsak pazil, da bi bili stroški gradnje objektov čimnižji. Potem ne bo prihajalo do nesporazumov med nekaterimi delavci pri podjetju, ki pravijo, da ne bodo šli volit delavskega sveta, ker je dobil premalo plače od akorda. To je seveda napak povedano, saj tega ni kriv delavski svet. Sem pa za to, da je vsak za enako delo tudi enako nagrajen.

Poprimimo torej vsi, kar nas je pri podjetju, pomagajmo drug drugemu, izpolnjujmo ukrepe predpostavljenih in delajmo, saj vemo, da delamo zase. Naslednje leto čaka pa tebe, da boš kandidat za delavski svet.

Vse sile za socializem!

Milan Janušić

Nad 4000 toplih obrokov

Eden izmed predlogov sindikalnega odbora podjetja lani je bil tudi da po vseh edinicah uvedejo topel obrok. Danes lahko trdimo, da je bil predlog z nekaj izjemami v celoti uresničen.

Po razpoložljivih podatkih prejema danes tople obroke 4400 članov kolektiva, medtem ko se dnevno hrani po menzah 2400 članov. Po edinicah je položaj takle:

Edinica	Se hrani v menzi	Prejema topli obrok
Celje	500	800
Maribor	235	1055
Koper	190	206
Ravne	180	270
Ljubljana	712	1113
Kranj	131	131
Jesenice	230	210
Zalog	220	210
Škofja Loka	—	55
CO Ljubljana	54	110
OGP Ljubljana	130	110

Zadnje čase se je v podjetju dvignila produktivnost dela in je to nedvomno tudi eden izmed činiteljev, ki vplivajo na proizvodnjo.

L. C.

Bili smo v Opatiji

V nedeljo 12. junija je sindikalna podružnica lesnega obrata GRADIS iz Škofje Loke priredila izlet v Opatijo.

Čas odhoda je bil določen za 4. uro zjutraj, toda moč navade nas je zadržala prav do pete ure. Potovali smo s tovornim avtomobilom. Res da smo udobno sedeli je bilo občutiti manjše hladne vetriče, toda z besedami je za toploto in veselo razpoloženje skrbel veliki šofer malega »fičkota« Albin. Kakor avtobus, tako smo tudi mi z našim tovornjakom počivali v Postojni, si razmigali trde ude in se pripravili za naslednjo etapo do morja.

Ob 10. uri smo prispeli v Opatijo in parkirali naše prevozno sredstvo kar med avtomobile z inozemskimi tablicami,. Tako smo se počutili ugledno zastopani iz Gorenjske.

Kmalu je avto ostal sam mi pa smo se porazgubili po mestu. Nekateri so si ogledovali mesto, drugi pa namakali v toplem morju. Popoldan nas je večji del odšel na ogled motornih dirk za »Nagrado Jadrana«. Ker pa so bile vstopnice visoke kakor plima v morju, smo se dvignili na drevesa in od tu občudovali drzne vožnje naših in tujih vozačev.

Prekmalu je prišel čas odhoda in že smo se poslovili od toplega obmorskega kraja vsi podobni kuhanim rakom. Vso vožnjo proti Gorenjski se je razlegala slovenska pesem in veselo razpoloženje.

Pozdrav prejšnjim sodelavcem

Tovariš Vinko Damjan je bil nedavno službeno prestavljen iz Zaloga v Celje, ter nas prosil, da objavimo tale dopis:

Ob odhodu z gradbišča Zalog na novo delovno mesto se zahvaljujem šefu gradbišča in vsem članom kolektiva za sodelovanje ter jih vse skupaj še enkrat tovariško pozdravljam in želim pri nadaljnjem delu obilo uspeha.

Vinko Damjan

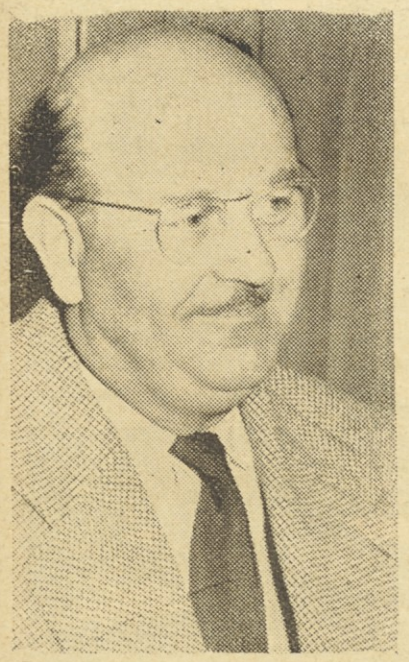

Eden izmed kandidatov za »Gradisovo zlato uro« ob 15-letnici službovanja pri podjetju je tudi tov. Iko Ravnikar, šef komercialnega oddelka Centralnih obratov v Ljubljani. Da je zadovoljen pri podjetju nam dokazuje tale slika

Organi delavskega upravljanja na Ravnah

Predsednik DS gradbišča: Sampl Anton, namestnik Novak Nikola,

Predsednik UO gradbišča: Novak Nikola, namestnik Polajnar Franc,

Disciplinska komisija: predsednik Šijanec Franc, Ciringer Ivan, predstavnik sindik. Kostanjevec Stanko,

Komisija za HTZ: predsednik: Zaletelj Tone, Kalšan Pavel, Pavlič Franc, predst. uprave Lenarčič Jakob, predstavnik sindik. Šijanec Franc,

Komisija za sklepanje in odpoved. delovnih razmerij: predsednik: Kvar Feliks, Pauko Anton, predstavnik sindikata Benko Rudolf,

Komisija za razdeljevanje nagrad: predsednik: Lang Karel, Valenko Ivan, predstavnik uprave Uhan Stane, po služb. dolžnosti ing. Štok, predstavnik sindikata Markovič Alojz,

Stanovanjska komisija: predsednik: Rogač Franc, namestnik: Kališnik Ferdo, Ciringer Ivan, Berčič Marujan, po službeni dolžnosti ing. Štok, predstavnik sindikata Kostanjevec Stanko.

Karel Krašček (v sredi) v družbi s Francem Zorkom (levo) in Lojzetom Pahorjem (desno)

Karel Krašček se je poslovil

V juniju je nastopil zasluženi pokoj tov. Karel Krašček, roj. 22. 7. 1904, gradbeni delovodja.

Pri podjetju je bil zaposlen od leta 1947. Službo je pričel na gradbišču v Hrastniku kot gradbeni delovodja, nato v Litostroju kot personalni referent, v Centralnem skladišču kot vodja skladišča, nato pa zopet kot delovodja na Jesenicah in nato pri gradbenem vodstvu Ljubljana.

Poleg strokovnega dela se je udejstvoval vseskozi v političnem življenju podjetja in gradbišča, kjer je bil zaposlen. Aktivno je deloval v delavskem samoupravljanju. Ob odhodu mu je upravni odbor odobril nagrado 50.000 din.

Ko odhaja v zasluženi pokoj, mu želimo, da bi ga užival še mnogo let zdrav in zadovoljen.

Sovjetski sindikalci v „Gradisu"

V soboto, dne 18. t. m. sta obiskala naše podjetje Andrej Budajev, član prezidija CK sindikatov gradbenikov ZSSR in urednik lista Strojiteljina Gazeta (Gradbeni list), član delegacije Viktor Kalinin.

Po kratkem razgovoru v centrali podjetja sta sovjetska gosta obiskala Obrat gradbenih polizdelkov. Čeprav ta obrat ni tak kot podobni obrati v SZ, sta po ogledu dela v obratu izjavila svoje prepričanje, da bo ta obrat po dograditvi zelo dobro urejen. Nato sta si ogledala še naš samski dom v Bavdekovi ulici, kjer vzoren red kaže na skrb našega podjetja za delavce.

V načrtu je bil še obisk nekaterih gradbišč in pa našega obrata družbene prehrane »Ilirija«, vendar sta se gosta v OGP in Samskem domu v razgovoru z delavci predolgo zadržala tako, da so ti obiski odpadli.

Potem sta oba gosta obiskala še vajensko šolo gradbene stroke. Tov. Budajev je napisal naslednji pozdrav vsem Gradisovcem:

Делегация профсоюза рабочих строительства и промышленности строительных материалов СССР посетила стройки и цех строительных конструкций и деталей „Градиса". Нас тепло встречали рабочие, инженеры и служащие предприятия.

Мы передаем сердечный привет коллективу предприятия „Градиса" от советских строителей и призываем еще более активно бороться за укрепление единства профсоюзов, за расширение дружбы между строителями Югославии и Советского Союза, за мир во всем мире

А. Будаев,
член президиума ЦК профсоюза строителей СССР

В. Калинин
член делегации

Delegacija sindikata gradbenih delavcev in delavcev industrije gradbenih materialov ZSSR je obiskala gradbišča in obrat gradbenih polizdelkov »Gradisa«. Nas so toplo sprejeli delavci, inženirji in uslužbenci podjetja. Izročamo prisrčne pozdrave sovjetskih gradbenikov kolektivu podjetja »Gradis« in ga pozivamo k še bolj aktivni borbi za enotnost sindikatov, za poglobitev prijateljstva med gradbeniki Jugoslavije in Sovjetske zveze in za mir na vsem svetu.

A. Budajev,
član prezidiuma CK sindikatov gradbenikov ZSSR
B. Kalinin,
član delegacije

Delegacija gradbiencev iz Sovjetske zveze na obisku v našem podjetju. S križcem je označen vodja delegacije A. Budajev.

Beseda Martina Zajška na kongresu gradbincev

Kot v drugih podjetjih našega gospodarstva uvajamo letos tudi v gradbeništvu spodbudnejšo organizacijo dela ter delitve dohodka na osnovi kompleksnega ekonomskega učinka. Z delitvijo po kompleksnem učinku raste v podjetju zanimanje strokovnjakov, delavcev in posameznih voditeljev v proizvodnji.

Poglejmo torej najprej novo organizacijsko obliko — ekonomsko enoto. Kot je že naglašeno je ustanavljanje ekonomskih enot ena izmed najnujnejših letošnjih nalog, ki bo doprinesla k izboljšanju dela ter k izkoriščanju notranjih rezerv v podjetju.

Pri uresničevanju te naloge bi bilo treba angažirati vse člane naših kolektivov, saj bo le v tem primeru uspeh zagotovljen. Prav v ta namen pa nam služi nova organizacijska oblika — ekonomska enota. Z uvajanjem ekonomskih enot v podjetjih se ustvarjajo velike možnosti za izboljšanje dela, za naraščanje produktivnosti, za to, da bi dosegli večjo stopnjo mehanizacije, za uresničenje tistih ciljev, ki vodijo k boljšemu finančnemu uspehu podjetja. Naša naloga je, da to akcijo čimbolj populariziramo, da seznanimo vse člane kolektiva z možnostmi tako v podjetjih kot v njegovih edinicah.

Naše prve poskusne enote v Celju, Ljubljani in Mariboru so že pokazale zadovoljive rezultate. Najboljša ekonomska enota »Merx« v Celju, ki je že v prvem tromesečju izplačala za okrog 30 odstotkov večji dohodek kot v istem razdobju lanskega leta. S tem je dokazano, da more v dobro organizirani ekonomski enoti vsak delavec povečati svoj osebni dohodek, če le hoče vložiti v delo vse svoje znanje. Tako bo čimvečje število ekonomskih enot omogočiti večjo produktivnost, boljše izkoriščanje kapacitet, pa tudi prevzemanje večjih nalog ter s tem povečanje dohodkov, kar bo vse privedlo do povečanja prepotrebnih skladov podjetja. Dobro organizirana ekonomska enota ne bo imela problemov glede kadrov in delovne sile, ker bo vsak dober delavec, poslovodja, tehnik, ali inženir želel delati v ekonomski enoti z visokimi dohodki, v kateri bo mogel v polni meri uveljaviti svoje znanje in strokovne sposobnosti.

Prav tako bo ekonomska enota sama izločila iz svoje srede vse slabe delavce in druge, kar bo privedlo do nujne selekcije.

Zdaj še nimamo dosti izkušenj ter nam niso znane še vse težave, ki jih bomo morali obvladati v ekonomskih enotah. Pa vendar se nam že zdaj postavljajo naslednja vprašanja:

Kako uvesti kompleksni obračun v postranskih obratih. To so kovinske delavnice, lesni obrati in gramoznice, nadalje projektivni biro, družbena prehrana itd.

Drugič, kako obračunati dohodek tiste ekonomske enote, ki po lastni krivdi ni ustvarila predvidenega dohodka bodi zaradi tega, ker podjetje ni izpolnilo svojih obveznosti do ekonomske enote, da ji niso pravočasno poslali material, surovine, stroje itd., če je bilo to dogovorjeno po pogodbi z ekonomsko enoto.

Tretjič, kako obračunati penale, če ekonomska enota ni pravočasno predala objekta investitorju zaradi neizvršenih ali nedokončanih obrtniških del itd., za kar ekonomska enota sama seveda ni kriva.

Lahko bi našteli še več vprašanj, s katerimi se že srečujemo in ki jih ne bomo mogli tako hitro odstraniti.

Gotovo je, da bodo člani ekonomskih enot živo zainteresirani za čimboliši finančni uspeh in da bodo poskali vse načine, da svoje delo v redu opravijo, predvsem, da bodo izpolnjeni vsi materialni pogoji.

Zdaj pa se dogaja, da na nekaterih stavbah po več tednov čakajo na material, cement, opeko, betonsko železo, les, steklo, radiatorje, štedilnike, prevozna sredstva itd. Delovne sile pa ne moremo kar tako premeščati na drugo gradbišče, saj se s tem zmanjša delovni učinek, obračun zaslužka pa se s tem zelo komplicira.

Naša temeljna naloga je, da se pri oblikovanju in ustanavljanju ekonomskih enot posebno potrudimo, da se čimprej seznanimo z vsemi problemi in težavami, ki lahko nastanejo, jih odstranjujemo, saj bomo le s smotrnim orgniziranim delom dosegli povečanje družbenega dohodka, s tem pa seveda povečali tudi življenjsko raven zaposlenih.

Trije »veliki« ekonomske enote v Žalcu: delovodja Kosec, šef enote Borut Zupančič in skladiščnik Novak

Kolektiv ekonomske enote, ki gradi skladišče hmelja v Žalcu

Ni več časa za odlašanje

Nagrajevanje po ekonomski enoti se uvede zaradi boljšega spodbujanja delovnega kolektiva k intenzivnejšemu delu, k boljši organizaciji dela, k boljšemu izkoriščanju strojev in delovnih sredstev, zaradi večjega varčevanja z materialom ter zaradi zainteresiranja celotnega kolektiva, ki je določen za izvršitev določene naloge, k uspešni in hitri izpolnitvi te naloge.«

Tako piše v prvem členu začasnega pravilnika o nagrajevanju po ekonomskih enotah. Oglejmo si podrobneje, kako je to uresničeno v naši prvi ekonomski enoti »Merx« v Celju.

To enoto smo izbrali iz posebnih razlogov. Predvsem se je oblikovala že lansko jesen in bi torej človek upravičeno pričakoval, da so se novi odnosi v njej najjasneje oblikovali. Prav to pa je posebej zanimivo za vse kolektive »Gradisa«, ki se pripravljajo na ustanovitev ekonomskih enot. Izkušnje te enote so potemtakem dragoceno napotilo, kaj je treba storiti, česa se varovati, da bi bila ekonomska enota zares taka, kakršno si predstavljamo, torej trdno povezan kolektiv, ki združuje svoje napore ne le za večjo, ampak predvsem za gospodarnostno gradnjo.

In drugič smo to enoto znova izbrali, ker so se v Celju zares potrudili ter zbrali na enem gradbišču cvet gradbenega vodstva. Kolektiv ima »lepo« stavbo s sorazmerno malo obrtniških del in je tudi gradnja sorazmerno enostavna. Poleg tega pa je gradbeno vodstvo ustvarilo tudi druge pogoje (tehnična pomoč, preskrba z materialom in stroji itd.), ki so sicer predpogoj za dobro delo vsake ekonomske enote. Vse te možnosti so torej take, da smo lahko od tega kolektiva pričakovali najboljše rezultate, ki bodo služili kot izkušnja pri ustanavljanju novih.

No, vsekakor moramo reči, da je kolektiv te enote izpolnil naša pričakovanja. Ob prvem obračunu za januar in februar so zaslužili po 44 % iz ekonomske enote, torej skoraj pol zaslužka mesečno več kot prej. Temeljni zaslužek pa tvori tarifna postavka s presežkom norm ali akordov vred. Zdaj, po štirih mesecih od zadnjega obračuna, pa pričakujejo, da se bo zaslužek iz ekonomske enote gibal za okrog 40 % nad temeljnim zaslužkom po tarifni postavki in normah ali akordih. Že ta številka zgovorno priča, da je ta kolektiv zelo dobro ustvarjal, hkrati pa bo imela vsa skupnost korist od tega, saj gre po pravilniku 48 % ustvarjenega dohodka ekonomske enote za stroške gradbenega vodstva in centrale podjetja ter za družbene dajatve in sklade podjetja.

Odkod tolikšen uspeh? Predvsem opravi 45 ljudi delo sedemdesetih. Mesečno ustvarjajo po 8 milijonov dinarjev realizacije, za kar bi bilo potrebno v »normalnih« razmerah približno 70 ljudi. Ker manj ljudi opravi isto delo, so stroški seveda veliko manjši od normiranih.

Drugič so delo do podrobnosti organizirali, posebej pa pazijo na red, s čimer je prihranjenega veliko iskanja, tekanja, prebiranja in izbiranja. Potlej so sila veliko prihranili na opažih, za katere se je šef enote posebej pobrigal in načrtoval čim ekonomičnejše opaže.

Ali drugi primer: ta ekonomska enota je prevzela gradnjo novega skladišča ob tem, ki so ga večji del že zgradili in ob katerem je preskusila svojo življensko moč. Pri izkopu gradbene jame so prihranili okroglih pol milijona dinarjev, ker so postavili sredi jame nakladalno rampo in so vozili material le 30 m daleč, namesto planiranih 60 m. Malo tukaj — malo tam in stroški se nižajo, dohodek enote narašča, ljudje pa so zadovoljni, ker občutijo, da je dobro delo tudi dobro plačano. Vprašajte kateregakoli izmed njih, če bi šel prostovoljno delat na drugo gradbišče. Vsak bi odgovoril, da mu kaj takega ne pride na misel, saj zasluži tu dosti več kot kjerkoli drugje.

»Res,« pravi šef enote Leo Dobnik. »Predpogoj je dobra organizacija dela, predvsem pa to, da normirano ali akordiramo vsako delo, kjer je to le mogoče.« Torej je skrivnost uspeha te enote tudi v tem, da nagrajujejo individualni učinek. Vsak pa ve, da bo njegov zaslužek iz dohodka enote toliko večji, kolikor več bo zaslužil po normah ali na akord.

Do tu je vse v redu in prav. Zdaj pa poglejmo še drugo plat kolajne. Nazadnje so obračunali dohodek ekonomske enote marca za prva dva meseca. Zdaj ga bodo obračunali julija za štiri mesece skupaj. Marsikateri delavec je med tem že pozabil, da dela v ekonomski enoti, in jih je bilo nekaj, ki so se začudili, ko sem jih vprašal, koliko bodo zdaj zaslužili iz ekonomske eno- »Ali bo spet kaj? so vprašali.

Nikakor ne kaže podcenjevati vloge zavednih delavcev, ki vedo, za kaj gre v ekonomski enoti. Vendar človek le razmišlja, ali se je kolektiv enote že zlil v skupna prizadevanja za čimboljši gospodarski uspeh enote. Tega za kolektiv te enote najbrž še ne bi mogli trditi. Nekaterim namreč le še ni jasno, za kaj gre, čeprav nikomur izmed njih ne bi mogli očitati, da si ne prizadeva. Zdi se, da je to veliko bolj rezultat elementarne delavske zavesti in pridnosti, kot pa ekonomske spodbude proizvajalcev, čeprav je ta dokaj občutna. Štirimesečna doba je le predolga, da bi prišel ta spodbudni element delitve po uspehu ekonomske enote do polne veljave. Razen tega so dohodek doslej le enkrat obračunavali, delavci pa so slišali doslej že večkrat za razne obljube, za katere so bili pa opeharjeni in se seveda niso tako naglo za nov način nagrajevanja. Prav zato so s prvim obračunom pohiteli in izplačali zaslužek že po dveh mesecih. Zato je pa zdaj nastalo štirimesečno »premirje« in je marsikateri delavec bolj indifirenten do takega nagrajevanja ter pravi: »Bo ali pa ne bo. Morda je bil prej le dobiček.«

Prav to, da je še vedno slišati o dobičku, priča, da delavci le še nimajo polnega zaupanja v nov sistem nagrajevanja. Ko bodo dobili obračun še za te štiri mesece od februarja sem, bo ekonomska spodbuda nedvomno močneje delovala, zlasti še, če jim bodo tudi povedali, da je to sad prizadevanj njih samih in da tega »dobička« po drugih gradbiščih niso delili.

Treba pa bi bilo storiti še nekaj več. Idealno ekonomsko enoto si zamišljamo tako, da vsak izmed njenih članov razmišlja, kaj naj bi storili, da bi bili stroški manjši, pa da bi hkrati tudi kakovost ustrezala. Zdaj — bodimo odkriti — razmišljata o tem v glavnem le šef enote in delovodja, ker se najbolj zavedata, da je njun zaslužek odvisen od gospodarskega uspeha enote. To pa spet pomeni, da delavec niti ne more biti kdo ve kaj zainteresiran samo zaradi večjega zaslužka, če pravzaprav ne ve, kako ga je enota ustvarila. Glede tega pa v tej enoti stvari še precej šepajo. Če bi namreč vsak član vedel, kako se gibljejo stroški, kakšne so naloge itd., bi šele mogel reči: »Fantje, tole lahko napravimo drugače.«

Takrat bi šele postal tudi zadnji član enote zares upravljavec in gospodar. To pa terja od šefa enote, da je nenehno v stikih z delavci, da jim razlaga, kaj bodo delali, da jim pojasnjuje, kje bi se dalo prihraniti, jih sproti seznanja z gibanjem stroškov, da bi si mogel delavec sam vsak čas vsaj približno izračunati, kolikšen dohodek enota ustvarja.

Dejali boste: »Vse to je lepo povedano, praksa kaže pa drugače!« Seveda je precej resnice v tem, ker je knjigovodstvo daleč od ekonomske enote. Trdim pa hkrati — o tem so govorili tudi na sestanku šefov edinic v centrali podjetja — da bi se dalo knjigovodstvo približati vsaj gradbiščem. Menim pa tudi, da bi kazalo presoditi predvsem ekonomskim enotam samim, ali se jim izplača zaposliti novo moč, ki bi vodila te posle vsaj v grobem, saj razlika tudi desetih tisočev dinarjev pri tem ne igra bistvene vloge. Potlej bi imel kolektiv ekonomske enote sproti vsaj približne račune, kako gospodari. Šef enote in delovodja imata dosti drugih opravkov in si ne moreta utrgati časa, da bi še to računala. Globoko sem prepričan, da bi se to enoti zelo splačalo, saj bi omogočilo, da vsak njen član ustvarjalno sodeluje pri upravljanju in gospodarjenju v enoti.

Potlej bi bila enota res enoten kolektiv.

Vlado Jarc

Ludvik Trindler, tesar in star Gradisovec iz ekonomske enote Merx v Celju

Šefa ekonomske enote »Merx« smo le ujeli na film, čeprav se je branil

Tu bo stalo veliko skladišče hmelja v Žalcu. Gradi ga III. ekonomska enota celjskega gradbenega vodstva

NEKAJ VTISOV S POPOTOVANJA NA NIZOZEMSKO

Nizozemska slavi letos 400-letnico tulipana in je »Društvo vrtnarjev in sadjarjev, Ljubljana—Šiška« organiziralo potovanje v to deželo. Interesentov je bilo kar za dva avtobusa, med udeleženci je bilo strokovno vodstvo ter še ansambel godbenikov »Dobri znanci« iz Celja. Peljali smo se preko Italije, Švice, Francije in Belgije na Nizozemsko ter čez Nemčijo in Avstrijo nazaj domov.

Ker je pot do Bruslja, glavnega mesta Belgije, opisal že inž. Maister, in to mnogo bolje kot bi to mogla jaz, pričnem kar tamkaj:

Iz lepega Bruslja smo krenili v Eisden, mali čeden belgijski rudarski kraj, kjer živi 90 slovenskih družin. Pričakovala nas je deputacija in nas radvse prisrčno pozdravila, potem pa smo si ogledali okolico, ki z mnogim zelenjem prijetno obdaja rudnik.

Rudarji stanujejo v ličnih poslopjih, last rudnika. Marsikateri pa si postavi lasten dom. Hišice so zidane iz opeke in neometane. Razkazali so nam jih. Imajo velik dnevni prostor in kuhinjo spodaj ter spalnice s kopalnico zgoraj. Vse so lepo opremljene, ker je stanovanjski standard tako v Belgiji kot v Holandiji visok.

Razveseljivo je, da govore v tem kraju dobro slovensko prav tako tudi otroci naših izseljencev, ki so rojeni že tam. Zaslužijo prav dobro, 300 in več belg. frankov na dan, otroške doklade so visoke, kdor ima 4 otroke, je davka prost. Ob prekinitvah dela prejemajo nekaj nad 100 frankov na dan.

Dvorana, v kateri je bil zvečer koncert, je bila kar premajhna za vse, ki so prišli od blizu in daleč. Naj omenim slovenskega zdravnika, živečega v Bruslju, ki ne zamudi nobene slovenske prireditve, pa če bi mu bilo potovati dan daleč ali še več. Po prisrčnih medsebojnih pozdravih in izročitvi slovenskega šopka je nastopil njihov mešani pevski zbor, vsi v lepih nošah, in lepo zapel nekaj narodnih, za njim pa so prišli na oder naši godbeniki. Bili so burno pozdravljeni in klicev po ponovitvi ob koncu programa ni hotelo biti konec. Fantje so radi ustregli, po sporedu pa je sledila še prosta zabava.

Mejo med Belgijo in Nizozemsko smo prešli brez večjih formalnosti in v sončnem jutru prispeli po 170 m dolgem, lepem podvozu v srce Nizozemske, Rotterdam, ki je med vojno najbolj trpelo. Po hitrem ogledu mesta, smo obiskali »Floriado«, zelo lepo razstavo rož, prirejeno ob 400-letnici tulipana, kjer smo občudovali tako rastoče kot rezano cvetje, in zlasti izredno lepe aranžmaje. Vrtnarstvo predstavlja za deželo važno gospodarsko panogo in imajo n. pr. za prevoz svežega cvetja urejeno gosto letalsko mrežo s tujino.

Nato smo krenili proti Haagu. Kakor da bi se peljali skozi same vrtove. V tem predelu goje zgodnjo zelenjavo in sadno drevje, ki je bilo takrat v polnem cvetju.

Haag, znano po mednarodnem razsodišču in mirovnih pogodbah, je prestolnica Nizozemske, čeprav po številu prebivalcev manjše od Rotterdama in Amsterdama. Ob njem leži znano kopališče Scheveningen ob severnem morju. Kljub zgodnjem datumu (bili smo tam 6. maja), smo videli že prve kopalce. Toda naprej v Keukenhof, nacionalni park v bližini mesta Haarlem. Za opis lepote tega parka zmanjka besed. Gledaš grede tulipanov, od katerih je ena lepša od druge, saj pravijo, da imajo 6000 vrst gomoljev. Vmes grmičevje rododendrona. Povzpeli smo se še na mlin na veter, ki stoji ob robu parka in od koder je čudovit razgled na vse strani.

Prenočujemo v mestu Leiden, ki leži ob kanalu, kakor skoro vsi kraji na Nizozemskem. Kanali so večinoma plovni in bregovi vselej nezavarovani.

Amsterdam. Nekateri smo si ogledali muzej, ki hrani najznamenitejša dela Rembrandta in drugih slavnih slikarjev, drugi pa so se razgledovali po mestu. Mesto ima 800.000 prebivalcev, leži ob vrsti kanalov, ki so skoro vsi plovni. Znano je njegovo veliko pristanišče.

Heerlen je rudniški kraj na jugu dežele. Po večerji nas je prišla iskat rudniška godba v slikovitih uniformah, za njo so se razvrstili naši godbeniki ter vsi skupaj odkorakali proti dvorani, kjer je bil drugi koncert za naše izseljence. Tudi tu je bila dvorana nabito polna. Med poslušalci smo spoznali tudi nekaj naših novih znancev s prvega koncerta v belgijskem Eisdenu. Naše fante so povabili še na snemanje gramofonskih plošč v Amsterdam.

Naslednji dan smo krenili na 300 km dolgo pot k velikemu 30 km dolgemu jezu, dovršenem l. 1932, kjer izsušujejo morje. Vozeč po nasipu, imaš na eni strani severno morje, na drugi pa Zuidersko jezero.

Tu v severni Holandiji prevladuje živinoreja. Krave črnobele pasme so izredne mlekarice in kakor izvemo, so jih letos pričeli uvažati tudi pri nas. Smo ravno ob času molže, ki se vrši strojno ali ročno. Za nas je malo tuje, da pri tem opravilu ni opaziti žensk.

Na poti proti nasipu smo se ustavili v mestecu Boskop in si ogledali tamkajšnjo znano drevesnico. Kraj sam je pravi draguljček. Lične, tipično holandske hišice s strmimi strehami, belo pleskanimi okni in vrati, vse v temni opeki in neometane, ob oknih snežno beli zastorčki. Vendar oken ne zastirajo kot smo navajeni, tudi ne zvečer, ko prižgo luči. Pred vsako hišico lep vrtiček, čez kanal na cesto pa je speljan mostiček, ki ga baje čez noč dvignejo. Na kanalu čolnički.

Toliko cest kot smo jih prevozili, vse so bile asfaltirane in v izvrstnem stanju, včasih s 4 cestišči in stezo za kolesa, včasih še več. Pa nadvozi, podvozi da je veselje. Gost promet na križiščih ponavadi urejata dva miličnika. Tu in tam je opaziti preprost prenosen semafor, katerega pločevinaste zelene ali rdeče tablice obrača miličnik. Večina semaforjev pa je seveda avtomatična. Holandija je dežela koles, ki imajo v prometu tudi prednost. So zelo stabilno grajena, vedno črno pleskana in imajo močan prtljažnik, ki služi tudi kot zasilen sedež. Drugi potnik pa sedi vedno počez na tem sedežu, kar je v začetku kar čudno videti. Na parkirnih prostorih je v tla napravljen žleb, ki drži prednje kolo. Enostavno in praktično. Koles ne zaklepajo.

Nadaljujemo z vožnjo, preidemo holandsko in nemško mejo in smo proti jutru v Kölnu. Že od daleč nas pozdravlja znana katedrala. Razidemo se na ogled mesta. Odhod je določen za 14. uro, med tem časom bo šofer dal popraviti voz, ki je zadnjih nekaj kilometrov pričel nekoliko ropotati. Ko se vrnemo ob 14. uri, nas čaka prijetno presenečenje. Naš autobus Deutz popravljajo v tukajšnji tovarni koncerna Deutz. Direktor tovarne, ki govori perfektno hrvaško, ker je njegov stari oče bil iz okolice Postojne, nas povabi na brezplačno kosilo v tovarniško menzo.

Naprej na pot proti Bonnu. Od zunaj si ogledamo parlament in rezidenco Adenauerja, potem pa naprej proti letoviškemu kraju Rhönberg ob Reni.

Popoldne prihod v Stuttgart. Namestimo se v hotelu v središču mesta, i. s. pod zemljo, v bivših zakloniščih. Vse so zelo spretno preuredili. Ogledujemo mesto, bogate trgovine in gosti vrvež na cestah, potem pa na koncert v mali kraj Geislingen. Slovencev je tu malo, pozdrav sledi v nemščini, malo smo razočarani in nesemo naš slov. šopek raje nazaj. Niti zelo dobra večerja v Stuttgartu nam ne prežene slabe volje.

Drugo jutro odhod proti Münchenu. Lepa autocesta. Ustavimo v Dachau, kjer imamo kratko, zelo lepo, zelo prisrčno komemoracijo in kjer položimo nagelj rožmarin in roženkraut, povit z našim trobarvnim trakom ob vznožju pretresljivo lepega spomenika.

Še kratka vožnja in smo v Münchenu. Po večerji skupen obisk Hofbräuhausa, znamenite münchenške pivnice. Pivo točijo le v litrskih, glinastih vrčkih. Naši fantje nekaj malega zaigrajo, gostje postajajo pozorni. Celo neki Ceylončani se nam pridružijo in izvemo, da dobro vedo za našega maršala Tita in kako ga občudujejo.

Nato poslednjič naložimo kovčke in cule na avtobus in čez Salzburg prelazov Tauern (1300 m) in Katschberg (1700 m). Naglo se mrači in ob 23. smo na meji, kjer nas dokaj hitro odpravijo in že smo doma.

Toplo sonce je tudi naše uslužbenke zvabilo na vrt za pisarno, kjer sredi cvetja in zelenja preživijo polurni odmor. Od desne proti levi stoje: Cirila Plahutnik, Helena Žigon, Boža Jarh, Mira Vodopivec in Cirila Kruec

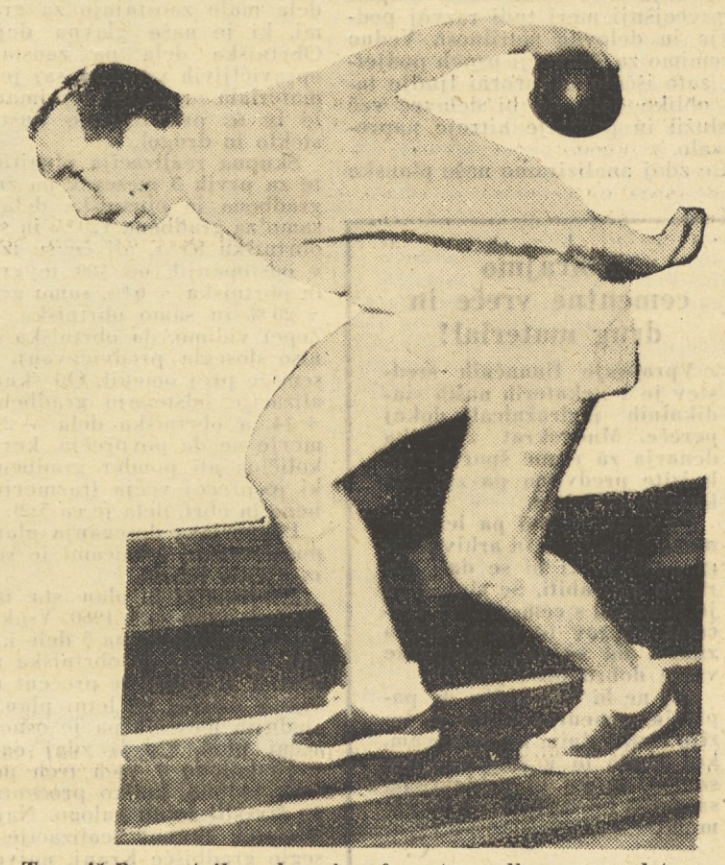

Tovariš Praprotnik, nabavni referent gradbenega vodstva Ljubljana, v pripravah za Olimpiado v Rimu

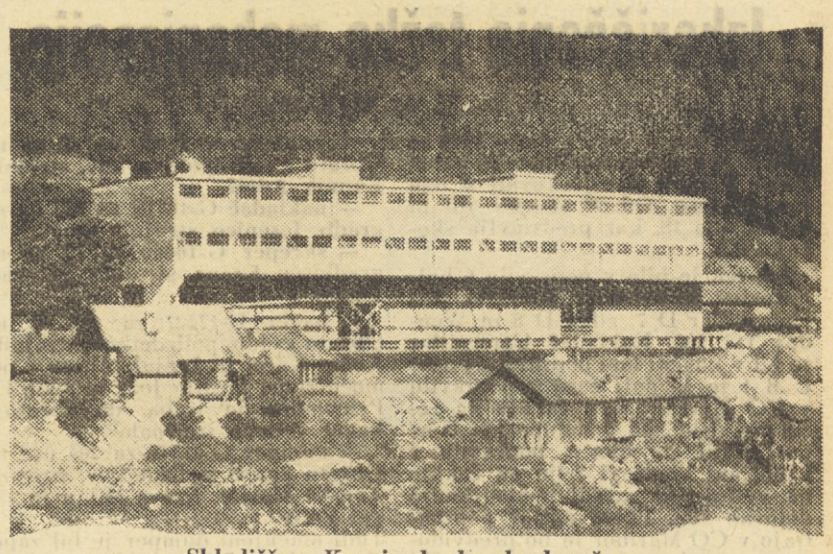

Skladišče v Kranju, bo kmalu dovršeno

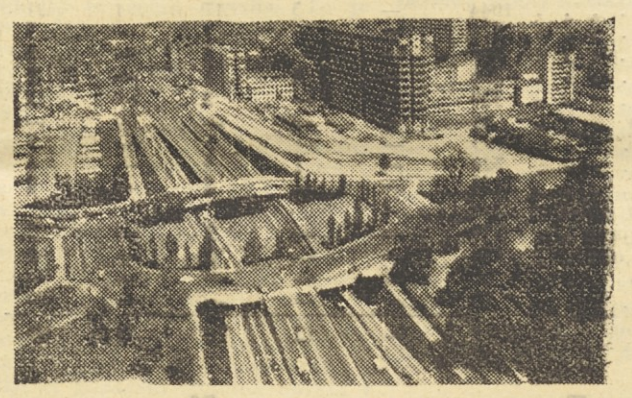

Rotterdam, srce Holandije. Lepo urejena cestišča s prekrasnimi podvozi in nadvozi

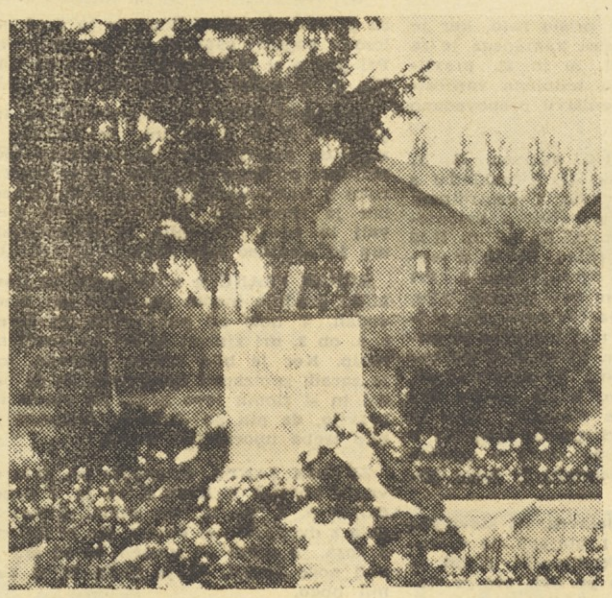

Na skupno grobnico žrtvam Dachaua smo položili šopek rdečih nageljev, rožmarina in roženkrauta

Res težko je v Centralnih obratih naenkrat dobiti toliko šoferjev skupaj

Ivan Kosec glavni delovodja III. ekonomske enote v Žalcu

Vodstvo tretje ekonomske enote v Celju je prevzel že znani strokovni, zadnje čase tudi politični delavec tovariš Ivan Kosec.

Na novem delovnem mestu je zelo zadovoljen in tudi perspektive so lepe. Res, da so problemi zaradi projektov, zato pa medtem urejujejo naselje in ostala pripravljalna dela.

Stanovanja za delavce so uredili v bivšem skladišču hmelja. Prostori so lepo pobeljeni in poslikani. V sobi spi po 10 delavcev v prav tako urejenih barakah pa po štirje.

Pod stanovanjskimi prostori gradijo kuhinjo za 120 abonentov, sanitarne prostore in kopalnico z vedno toplo vodo. Imela bo 12 pršišč, cevi pa bodo napeljane skozi štedilnik.

Poleg stanovanj urejajo še dovozno cesto, ki bo asfaltirana in široka 6 metrov.

Tako se pripravljajo v Žalcu na izpolnjevanje odgovorne naloge, ki stoji pred njimi. L. C.

Beseda Martina Zajška na kongresu gradbincev

Kot v drugih podjetjih našega gospodarstva uvajamo letos tudi v gradbeništvu spodbudnejšo organizacijo dela ter delitve dohodka na osnovi kompleksnega ekonomskega učinka. Z delitvijo po kompleksnem učinku raste v podjetju zanimanje strokovnjakov, delavcev in posameznih voditeljev v proizvodnji.

Poglejmo torej najprej novo organizacijsko obliko — ekonomsko enoto. Kot je že naglašeno je ustanavljanje ekonomskih enot ena izmed najnujnejših letonšjih nalog, ki bo doprinesla k izboljšanju dela ter k izkoriščanju notranjih rezerv v podjetju.

Pri uresničevanju te naloge bi bilo treba angažirati vse člane naših kolektivov, saj bo le v tem primeru uspeh zagotovljen. Prav v ta namen pa nam služi nova organizacijska oblika — ekonomska enota. Z uvajanjem ekonomskih enot v podjetjih se ustvarjajo velike možnosti za izboljšanje dela, za naraščanje produktivnosti, za to, da bi dosegli večjo stopnjo mehanizacije, za uresničenje tistih ciljev, ki vodijo k boljšemu finančnemu uspehu podjetja. Naša naloga je, da to akcijo čimbolj populariziramo, da seznanimo vse člane kolektiva z možnostmi tako v podjetjih kot v njegovih edinicah.

Naše prve poskusne enote v Celju, Ljubljani in Mariboru so že pokazale zadovoljive rezultate. Najboljša ekonomska enota »Merx« v Celju, ki je že v prvem tromesečju izplačala za okrog 30 odstotkov večji dohodek kot v istem razdobju lanskega leta. S tem je dokazano, da more v dobro organizirani ekonomski enoti vsak delavec povečati svoj osebni dohodek, če le hoče vložiti v delo vse svoje znanje. Tako bo čimvečje število ekonomskih enot omogočiti večjo produktivnost, boljše izkoriščanje kapacitet, pa tudi prevzemanje večjih nalog ter s tem povečanje dohodkov, kar bo vse privedlo do povečanja prepotrebnih skladov podjetja. Dobro organizirana ekonomska enota ne bo imela problemov glede kadrov in delovne sile, ker bo vsak dober delavec, poslovodja, tehnik, ali inženir želel delati v ekonomski enoti z visokimi dohodki, v kateri bo mogel v polni meri uveljaviti svoje znanje in strokovne sposobnosti.

Prav tako bo ekonomska enota sama izločila iz svoje srede vse slabe delavce in druge, kar bo privedlo do nujne selekcije.

Zdaj še nimamo dosti izkušenj ter nam niso znane še vse težave, ki jih bomo morali obvladati v ekonomskih enotah. Pa vendar se nam že zdaj postavljajo naslednja vprašanja:

Kako uvesti kompleksni obračun v postranskih obratih. To so kovinske delavnice, lesni obrati in gramoznice, nadalje projektivni biro, družbena prehrana itd.

Drugič, kako obračunati dohodek tiste ekonomske enote, ki po lastni krivdi ni ustvarila predvidenega dohodka bodi zaradi tega, ker podjetje ni izpolnilo svojih obveznosti do ekonomske enote, da ji niso pravočasno poslali material, surovine, stroje itd., če je bilo to dogovorjeno po pogodbi z ekonomsko enoto.

Tretjič, kako obračunati penale, če ekonomska enota ni pravočasno predala objekta investitorju zaradi neizvršenih ali nedokončanih obrtniških del itd., za kar ekonomska enota sama seveda ni kriva.

Lahko bi našteli še več vprašanj, s katerimi se že srečujemo in ki jih ne bomo mogli tako hitro odstraniti.

Gotovo je, da bodo člani ekonomskih enot živo zainteresirani za čimboliši finančni uspeh in da bodo poskali vse načine, da svoje delo v redu opravijo, predvsem, da bodo izpolnjeni vsi materialni pogoji.

Zdaj pa se dogaja, da na nekaterih stavbah po več tednov čakajo na material, cement, opeko, betonsko železo, les, steklo, radiatorje, štedilnike, prevozna sredstva itd. Delovne sile pa ne moremo kar tako premeščati na drugo gradbišče, saj se s tem zmanjša delovni učinek, obračun zaslužka pa se s tem zelo komplicira.

Naša temeljna naloga je, da se pri oblikovanju in ustanavljanju ekonomskih enot posebno potrudimo, da se čimprej seznanimo z vsemi problemi in težavami, ki lahko nastanejo, jih odstranjujemo, saj bomo le s smotrnim orgniziranim delom dosegli povečanje družbenega dohodka, s tem pa seveda povečali tudi življenjsko raven zaposlenih.

Trije »veliki« ekonomske enote v Žalcu: delovodja Kosec, šef enote Borut Zupančič in skladiščnik Novak

Kolektiv ekonomske enote, ki gradi skladišče hmelja v Žalcu

Ni več časa za odlašanje

Nagrajevanje po ekonomski enoti se uvede zaradi boljšega spodbujanja delovnega kolektiva k intenzivnejšemu delu, k boljši organizaciji dela, k boljšemu izkoriščanju strojev in delovnih sredstev, zaradi večjega varčevanja z materialom ter zaradi zainteresiranja celotnega kolektiva, ki je določen za izvršitev določene naloge, k uspešni in hitri izpolnitvi te naloge.«

Tako piše v prvem členu začasnega pravilnika o nagrajevanju po ekonomskih enotah. Oglejmo si podrobneje, kako je to uresničeno v naši prvi ekonomski enoti »Merx« v Celju.

To enoto smo izbrali iz posebnih razlogov. Predvsem se je oblikovala že lansko jesen in bi torej človek upravičeno pričakoval, da so se novi odnosi v njej najjasneje oblikovali. Prav to pa je posebej zanimivo za vse kolektive »Gradisa«, ki se pripravljajo na ustanovitev ekonomskih enot. Izkušnje te enote so potemtakem dragoceno napotilo, kaj je treba storiti, česa se varovati, da bi bila ekonomska enota zares taka, kakršno si predstavljamo, torej trdno povezan kolektiv, ki združuje svoje napore ne le za večjo, ampak predvsem za gospodarnostno gradnjo.

In drugič smo to enoto znova izbrali, ker so se v Celju zares potrudili ter zbrali na enem gradbišču cvet gradbenega vodstva. Kolektiv ima »lepo« stavbo s sorazmerno malo obrtniških del in je tudi gradnja sorazmerno enostavna. Poleg tega pa je gradbeno vodstvo ustvarilo tudi druge pogoje (tehnična pomoč, preskrba z materialom in stroji itd.), ki so sicer predpogoj za dobro delo vsake ekonomske enote. Vse te možnosti so torej take, da smo lahko od tega kolektiva pričakovali najboljše rezultate, ki bodo služili kot izkušnja pri ustanavljanju novih.

No, vsekakor moramo reči, da je kolektiv te enote izpolnil naša pričakovanja. Ob prvem obračunu za januar in februar so zaslužili po 44 % iz ekonomske enote, torej skoraj pol zaslužka mesečno več kot prej. Temeljni zaslužek pa tvori tarifna postavka s presežkom norm ali akordov vred. Zdaj, po štirih mesecih od zadnjega obračuna, pa pričakujejo, da se bo zaslužek iz ekonomske enote gibal za okrog 40 % nad temeljnim zaslužkom po tarifni postavki in normah ali akordih. Že ta številka zgovorno priča, da je ta kolektiv zelo dobro ustvarjal, hkrati pa bo imela vsa skupnost korist od tega, saj gre po pravilniku 48 % ustvarjenega dohodka ekonomske enote za stroške gradbenega vodstva in centrale podjetja ter za družbene dajatve in sklade podjetja.

Odkod tolikšen uspeh? Predvsem opravi 45 ljudi delo sedemdesetih. Mesečno ustvarjajo po 8 milijonov dinarjev realizacije, za kar bi bilo potrebno v »normalnih« razmerah približno 70 ljudi. Ker manj ljudi opravi isto delo, so stroški seveda veliko manjši od normiranih.

Drugič so delo do podrobnosti organizirali, posebej pa pazijo na red, s čimer je prihranjenega veliko iskanja, tekanja, prebiranja in izbiranja. Potlej so sila veliko prihranili na opažih, za katere se je šef enote posebej pobrigal in načrtoval čim ekonomičnejše opaže.

Ali drugi primer: ta ekonomska enota je prevzela gradnjo novega skladišča ob tem, ki so ga večji del že zgradili in ob katerem je preskusila svojo življenjsko moč. Pri izkopu gradbene jame so prihranili okroglih pol milijona dinarjev, ker so postavili sredi jame nakladalno rampo in so vozili material le 30 m daleč, namesto planiranih 60 m. Malo tukaj — malo tam in stroški se nižajo, dohodek enote narašča, ljudje pa so zadovoljni, ker občutijo, da je dobro delo tudi dobro plačano. Vprašajte kateregakoli izmed njih, če bi šel prostovoljno delat na drugo gradbišče. Vsak bi odgovoril, da mu kaj takega ne pride na misel, saj zasluži tu dosti več kot kjerkoli drugje.

»Res,« pravi šef enote Leo Dobnik. »Predpogoj je dobra organizacija dela, predvsem pa to, da normirano ali akordiramo vsako delo, kjer je to le mogoče.« Torej je skrivnost uspeha te enote tudi v tem, da nagrajujejo individualni učinek. Vsak pa ve, da bo njegov zaslužek iz dohodka enote toliko večji, kolikor več bo zaslužil po normah ali na akord.

Do tu je vse v redu in prav. Zdaj pa poglejmo še drugo plat kolajne. Nazadnje so obračunali dohodek ekonomske enote marca za prva dva meseca. Zdaj ga bodo obračunali julija za štiri mesece skupaj. Marsikateri delavec je med tem že pozabil, da dela v ekonomski enoti, in jih je bilo nekaj, ki so se začudili, ko sem jih vprašal, koliko bodo zdaj zaslužili iz ekonomske eno- »Ali bo spet kaj? so vprašali.

Nikakor ne kaže podcenjevati vloge zavednih delavcev, ki vedo, za kaj gre v ekonomski enoti. Vendar človek le razmišlja, ali se je kolektiv enote že zlil v skupna prizadevanja za čimboljši gospodarski uspeh enote. Tega za kolektiv te enote najbrž še ne bi mogli trditi. Nekaterim namreč le še ni jasno, za kaj gre, čeprav nikomur izmed njih ne bi mogli očitati, da si ne prizadeva. Zdi se, da je to veliko bolj rezultat elementarne delavske zavesti in pridnosti, kot pa ekonomske spodbude proizvajalcev, čeprav je ta dokaj občutna. Štirimesečna doba je le predolga, da bi prišel ta spodbudni element delitve po uspehu ekonomske enote do polne veljave. Razen tega so dohodek doslej le enkrat obračunavali, delavci pa so slišali doslej že večkrat za razne obljube, za katere so bili pa opeharjeni in se seveda niso tako naglo za nov način nagrajevanja. Prav zato so s prvim obračunom pohiteli in izplačali zaslužek že po dveh mesecih. Zato je pa zdaj nastalo štirimesečno »premirje« in je marsikateri delavec bolj indifirenten do takega nagrajevanja ter pravi: »Bo ali pa ne bo. Morda je bil prej le dobiček.«

Prav to, da je še vedno slišati o dobičku, priča, da delavci le še nimajo polnega zaupanja v nov sistem nagrajevanja. Ko bodo dobili obračun še za te štiri mesece od februarja sem, bo ekonomska spodbuda nedvomno močneje delovala, zlasti še, če jim bodo tudi povedali, da je to sad prizadevanj njih samih in da tega »dobička« po drugih gradbiščih niso delili.

Treba pa bi bilo storiti še nekaj več. Idealno ekonomsko enoto si zamišljamo tako, da vsak izmed njenih članov razmišlja, kaj naj bi storili, da bi bili stroški manjši, pa da bi hkrati tudi kakovost ustrezala. Zdaj — bodimo odkriti — razmišljata o tem v glavnem le šef enote in delovodja, ker se najbolj zavedata, da je njun zaslužek odvisen od gospodarskega uspeha enote. To pa spet pomeni, da delavec niti ne more biti kdo ve kaj zainteresiran samo zaradi večjega zaslužka, če pravzaprav ne ve, kako ga je enota ustvarila. Glede tega pa v tej enoti stvari še precej šepajo. Če bi namreč vsak član vedel, kako se gibljejo stroški, kakšne so naloge itd., bi šele mogel reči: »Fantje, tole lahko napravimo drugače.«

Takrat bi šele postal tudi zadnji član enote zares upravljavec in gospodar. To pa terja od šefa enote, da je nenehno v stikih z delavci, da jim razlaga, kaj bodo delali, da jim pojasnjuje, kje bi se dalo prihraniti, jih sproti seznanja z gibanjem stroškov, da bi si mogel delavec sam vsak čas vsaj približno izračunati, kolikšen dohodek enota ustvarja.

Dejali boste: »Vse to je lepo povedano, praksa kaže pa drugače!« Seveda je precej resnice v tem, ker je knjigovodstvo daleč od ekonomske enote. Trdim pa hkrati — o tem so govorili tudi na sestanku šefov edinic v centrali podjetja — da bi se dalo knjigovodstvo približati vsaj gradbiščem. Menim pa tudi, da bi kazalo presoditi predvsem ekonomskim enotam samim, ali se jim izplača zaposliti novo moč, ki bi vodila te posle vsaj v grobem, saj razlika tudi desetih tisočev dinarjev pri tem ne igra bistvene vloge. Potlej bi imel kolektiv ekonomske enote sproti vsaj približne račune, kako gospodari. Šef enote in delovodja imata dosti drugih opravkov in si ne moreta utrgati časa, da bi še to računala. Globoko sem prepričan, da bi se to enoti zelo splačalo, saj bi omogočilo, da vsak njen član ustvarjalno sodeluje pri upravljanju in gospodarjenju v enoti.

Potlej bi bila enota res enoten kolektiv.

Vlado Jarc

Ludvik Trindler, tesar in star Gradisovec iz ekonomske enote Merx v Celju

Šefa ekonomske enote »Merx« smo le ujeli na film, čeprav se je branil

Tu bo stalo veliko skladišče hmelja v Žalcu. Gradi ga III. ekonomska enota celjskega gradbenega vodstva

NEKAJ VTISOV S POPOTOVANJA NA NIZOZEMSKO

Nizozemska slavi letos 400-letnico tulipana in je »Društvo vrtnarjev in sadjarjev, Ljubljana—Šiška« organiziralo potovanje v to deželo. Interesentov je bilo kar za dva avtobusa, med udeleženci je bilo strokovno vodstvo ter še ansambel godbenikov »Dobri znanci« iz Celja. Peljali smo se preko Italije, Švice, Francije in Belgije na Nizozemsko ter čez Nemčijo in Avstrijo nazaj domov.

Ker je pot do Bruslja, glavnega mesta Belgije, opisal že inž. Maister, in to mnogo bolje kot bi to mogla jaz, pričnem kar tamkaj:

Iz lepega Bruslja smo krenili v Eisden, mali čeden belgijski rudarski kraj, kjer živi 90 slovenskih družin. Pričakovala nas je deputacija in nas radvse prisrčno pozdravila, potem pa smo si ogledali okolico, ki z mnogim zelenjem prijetno obdaja rudnik.

Rudarji stanujejo v ličnih poslopjih, last rudnika. Marsikateri pa si postavi lasten dom. Hišice so zidane iz opeke in neometane. Razkazali so nam jih. Imajo velik dnevni prostor in kuhinjo spodaj ter spalnice s kopalnico zgoraj. Vse so lepo opremljene, ker je stanovanjski standard tako v Belgiji kot v Holandiji visok.

Razveseljivo je, da govore v tem kraju dobro slovensko prav tako tudi otroci naših izseljencev, ki so rojeni že tam. Zaslužijo prav dobro, 300 in več belg. frankov na dan, otroške doklade so visoke, kdor ima 4 otroke, je davka prost. Ob prekinitvah dela prejemajo nekaj nad 100 frankov na dan.

Dvorana, v kateri je bil zvečer koncert, je bila kar premajhna za vse, ki so prišli od blizu in daleč. Naj omenim slovenskega zdravnika, živečega v Bruslju, ki ne zamudi nobene slovenske prireditve, pa če bi mu bilo potovati dan daleč ali še več. Po prisrčnih medsebojnih pozdravih in izročitvi slovenskega šopka je nastopil njihov mešani pevski zbor, vsi v lepih nošah, in lepo zapel nekaj narodnih, za njim pa so prišli na oder naši godbeniki. Bili so burno pozdravljeni in klicev po ponovitvi ob koncu programa ni hotelo biti konec. Fantje so radi ustregli, po sporedu pa je sledila še prosta zabava.

Mejo med Belgijo in Nizozemsko smo prešli brez večjih formalnosti in v sončnem jutru prispeli po 170 m dolgem, lepem podvozu v srce Nizozemske, Rotterdam, ki je med vojno najbolj trpelo. Po hitrem ogledu mesta, smo obiskali »Floriado«, zelo lepo razstavo rož, prirejeno ob 400-letnici tulipana, kjer smo občudovali tako rastoče kot rezano cvetje, in zlasti izredno lepe aranžmaje. Vrtnarstvo predstavlja za deželo važno gospodarsko panogo in imajo n. pr. za prevoz svežega cvetja urejeno gosto letalsko mrežo s tujino.

Nato smo krenili proti Haagu. Kakor da bi se peljali skozi same vrtove. V tem predelu goje zgodnjo zelenjavo in sadno drevje, ki je bilo takrat v polnem cvetju.

Haag, znano po mednarodnem razsodišču in mirovnih pogodbah, je prestolnica Nizozemske, čeprav po številu prebivalcev manjše od Rotterdama in Amsterdama. Ob njem leži znano kopališče Scheveningen ob severnem morju. Kljub zgodnjem datumu (bili smo tam 6. maja), smo videli že prve kopalce. Toda naprej v Keukenhof, nacionalni park v bližini mesta Haarlem. Za opis lepote tega parka zmanjka besed. Gledaš grede tulipanov, od katerih je ena lepša od druge, saj pravijo, da imajo 6000 vrst gomoljev. Vmes grmičevje rododendrona. Povzpeli smo se še na mlin na veter, ki stoji ob robu parka in od koder je čudovit razgled na vse strani.

Prenočujemo v mestu Leiden, ki leži ob kanalu, kakor skoro vsi kraji na Nizozemskem. Kanali so večinoma plovni in bregovi vselej nezavarovani.

Amsterdam. Nekateri smo si ogledali muzej, ki hrani najznamenitejša dela Rembrandta in drugih slavnih slikarjev, drugi pa so se razgledovali po mestu. Mesto ima 800.000 prebivalcev, leži ob vrsti kanalov, ki so skoro vsi plovni. Znano je njegovo veliko pristanišče.

Heerlen je rudniški kraj na jugu dežele. Po večerji nas je prišla iskat rudniška godba v slikovitih uniformah, za njo so se razvrstili naši godbeniki ter vsi skupaj odkorakali proti dvorani, kjer je bil drugi koncert za naše izseljence. Tudi tu je bila dvorana nabito polna. Med poslušalci smo spoznali tudi nekaj naših novih znancev s prvega koncerta v belgijskem Eisdenu. Naše fante so povabili še na snemanje gramofonskih plošč v Amsterdam.

Naslednji dan smo krenili na 300 km dolgo pot k velikemu 30 km dolgemu jezu, dovršenem l. 1932, kjer izsušujejo morje. Vozeč po nasipu, imaš na eni strani severno morje, na drugi pa Zuidersko jezero.

Tu v severni Holandiji prevladuje živinoreja. Krave črnobele pasme so izredne mlekarice in kakor izvemo, so jih letos pričeli uvažati tudi pri nas. Smo ravno ob času molže, ki se vrši strojno ali ročno. Za nas je malo tuje, da pri tem opravilu ni opaziti žensk.

Na poti proti nasipu smo se ustavili v mestecu Boskop in si ogledali tamkajšnjo znano drevesnico. Kraj sam je pravi draguljček. Lične, tipično holandske hišice s strmimi strehami, belo pleskanimi okni in vrati, vse v temni opeki in neometane, ob oknih snežno beli zastorčki. Vendar oken ne zastirajo kot smo navajeni, tudi ne zvečer, ko prižgo luči. Pred vsako hišico lep vrtiček, čez kanal na cesto pa je speljan mostiček, ki ga baje čez noč dvignejo. Na kanalu čolnički.

Toliko cest kot smo jih prevozili, vse so bile asfaltirane in v izvrstnem stanju, včasih s 4 cestišči in stezo za kolesa, včasih še več. Pa nadvozi, podvozi da je veselje. Gost promet na križiščih ponavadi urejata dva miličnika. Tu in tam je opaziti preprost prenosen semafor, katerega pločevinaste zelene ali rdeče tablice obrača miličnik. Večina semaforjev pa je seveda avtomatična. Holandija je dežela koles, ki imajo v prometu tudi prednost. So zelo stabilno grajena, vedno črno pleskana in imajo močan prtljažnik, ki služi tudi kot zasilen sedež. Drugi potnik pa sedi vedno počez na tem sedežu, kar je v začetku kar čudno videti. Na parkirnih prostorih je v tla napravljen žleb, ki drži prednje kolo. Enostavno in praktično. Koles ne zaklepajo.

Nadaljujemo z vožnjo, preidemo holandsko in nemško mejo in smo proti jutru v Kölnu. Že od daleč nas pozdravlja znana katedrala. Razidemo se na ogled mesta. Odhod je določen za 14. uro, med tem časom bo šofer dal popraviti voz, ki je zadnjih nekaj kilometrov pričel nekoliko ropotati. Ko se vrnemo ob 14. uri, nas čaka prijetno presenečenje. Naš autobus Deutz popravljajo v tukajšnji tovarni koncerna Deutz. Direktor tovarne, ki govori perfektno hrvaško, ker je njegov stari oče bil iz okolice Postojne, nas povabi na brezplačno kosilo v tovarniško menzo.

Naprej na pot proti Bonnu. Od zunaj si ogledamo parlament in rezidenco Adenauerja, potem pa naprej proti letoviškemu kraju Rhönberg ob Reni.

Popoldne prihod v Stuttgart. Namestimo se v hotelu v središču mesta, i. s. pod zemljo, v bivših zakloniščih. Vse so zelo spretno preuredili. Ogledujemo mesto, bogate trgovine in gosti vrvež na cestah, potem pa na koncert v mali kraj Geislingen. Slovencev je tu malo, pozdrav sledi v nemščini, malo smo razočarani in nesemo naš slov. šopek raje nazaj. Niti zelo dobra večerja v Stuttgartu nam ne prežene slabe volje.

Drugo jutro odhod proti Münchenu. Lepa autocesta. Ustavimo v Dachau, kjer imamo kratko, zelo lepo, zelo prisrčno komemoracijo in kjer položimo nagelj rožmarin in roženkraut, povit z našim trobarvnim trakom ob vznožju pretresljivo lepega spomenika.

Še kratka vožnja in smo v Münchenu. Po večerji skupen obisk Hofbräuhausa, znamenite münchenške pivnice. Pivo točijo le v litrskih, glinastih vrčkih. Naši fantje nekaj malega zaigrajo, gostje postajajo pozorni. Celo neki Ceylončani se nam pridružijo in izvemo, da dobro vedo za našega maršala Tita in kako ga občudujejo.

Nato poslednjič naložimo kovčke in cule na avtobus in čez Salzburg prelazov Tauern (1300 m) in Katschberg (1700 m). Naglo se mrači in ob 23. smo na meji, kjer nas dokaj hitro odpravijo in že smo doma.

Toplo sonce je tudi naše uslužbenke zvabilo na vrt za pisarno, kjer sredi cvetja in zelenja preživijo polurni odmor. Od desne proti levi stoje: Cirila Plahutnik, Helena Žigon, Boža Jarh, Mira Vodopivec in Cirila Kruec

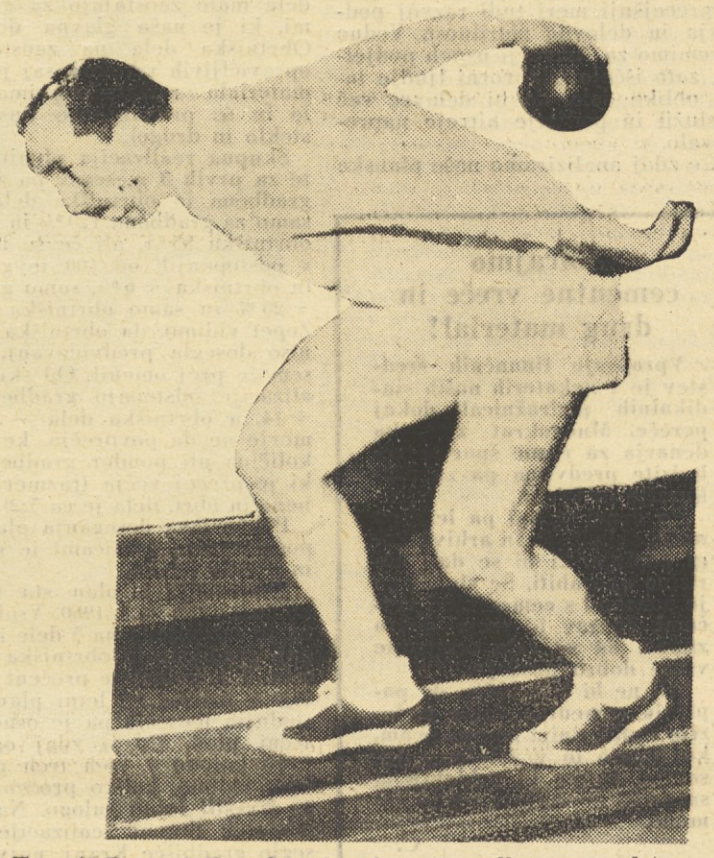

Tovariš Praprotnik, nabavni referent gradbenega vodstva Ljubljana, v pripravah za Olimpiado v Rimu

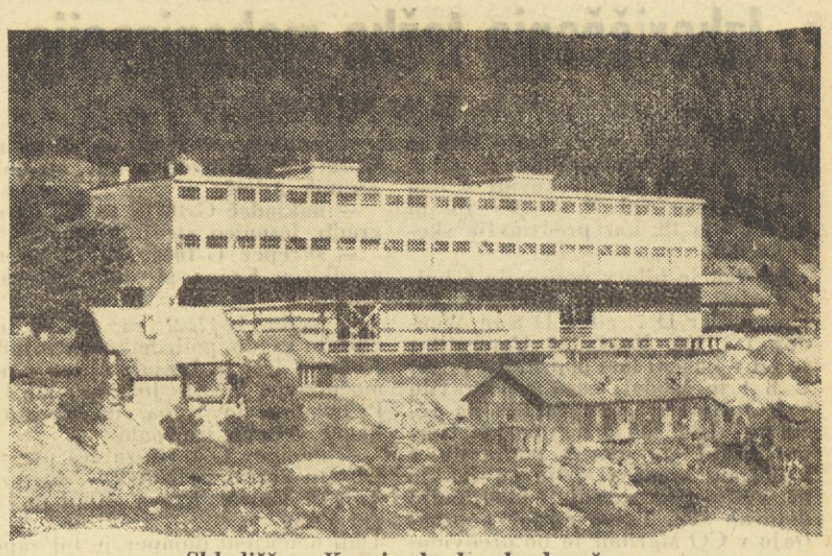

Skladišče v Kranju, bo kmalu dovršeno

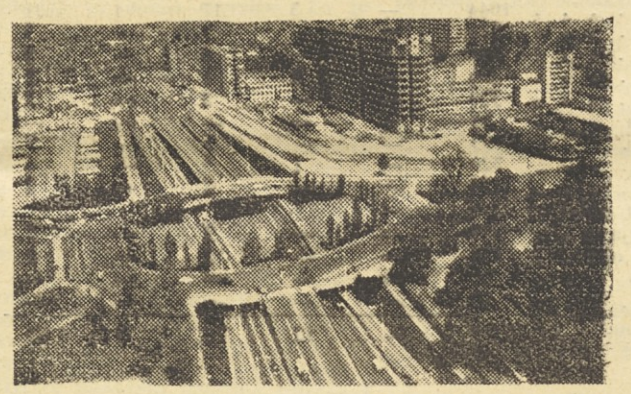

Rotterdam, srce Holandije. Lepo urejena cestišča s prekrasnimi podvozi in nadvozi

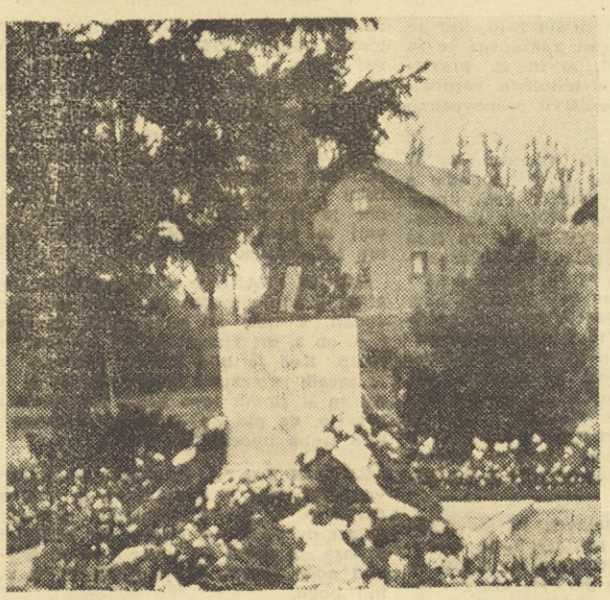

Na skupno grobnico žrtvam Dachaua smo položili šopek rdečih nageljev, rožmarina in roženkrauta

Res težko je v Centralnih obratih naenkrat dobiti toliko šoferjev skupaj

Ivan Kosec glavni delovodja III. ekonomske enote v Žalcu

Vodstvo tretje ekonomske enote v Celju je prevzel že znani strokovni, zadnje čase tudi politični delavec tovariš Ivan Kosec.

Na novem delovnem mestu je zelo zadovoljen in tudi perspektive so lepe. Res, da so problemi zaradi projektov, zato pa medtem urejujejo naselje in ostala pripravljalna dela.

Stanovanja za delavce so uredili v bivšem skladišču hmelja. Prostori so lepo pobeljeni in poslikani. V sobi spi po 10 delavcev v prav tako urejenih barakah pa po štirje.

Pod stanovanjskimi prostori gradijo kuhinjo za 120 abonentov, sanitarne prostore in kopalnico z vedno toplo vodo. Imela bo 12 pršišč, cevi pa bodo napeljane skozi štedilnik.

Poleg stanovanj urejajo še dovozno cesto, ki bo asfaltirana in široka 6 metrov.

Tako se pripravljajo v Žalcu na izpolnjevanje odgovorne naloge, ki stoji pred njimi. L. C.

	Januar—maj			Januar			Februar			Marec			April			Maj		
	skupaj	gradb.	obrat	skupaj	gradb.	obrat	skupaj	gradb.	obrat	skupaj	gradb.	obrat	skupaj	gradb.	obrat	skupaj	gradb.	obrat
Ljubljana .	23,91	25,24	22,56	19,14	22,30	17,22	39,87	42,00	38,42	77,69	67,38	85,87	104,23	111,55	98,66	100,50	119,91	84,98
Zalog . . .	43,05	42,78	43,85	10,81	10,38	11,00	65,70	97,54	33,86	75,90	98,62	46,68	96,52	133,47	49,38	100,11	128,34	60,90
Jesenice . .	27,54	32,05	18,52	126,41	168,66	80,32	130,08	169,49	70,96	121,04	161,34	70,66	109,94	135,40	69,20	97,21	116,36	61,74
Celje . . .	26,51	30,99	17,54	70,20	86,44	45,84	93,64	122,23	50,76	101,66	126,97	55,83	95,03	111,39	63,26	93,56	107,81	63,78
Ravne . .	35,43	32,28	43,29	91,30	126,63	61,86	104,87	100,64	110,74	93,90	98,01	89,28	104,61	105,15	103,68	123,99	116,67	140,39
Maribor . .	34,88	37,66	19,08	42,75	72,87	12,63	96,96	130,08	41,76	159,77	173,05	131,56	161,82	190,89	111,43	151,15	169,46	114,57
Koper . .	31,39	23,89	55,36	81,27	118,61	43,93	84,03	118,42	53,07	95,50	122,20	70,46	111,85	145,00	84,23	109,87	106,22	115,36
Podvelka .	73,21	73,21	—	13,64	13,46	—	23,58	23,58	—	27,60	27,60	—	44,34	44,34	—	73,21	73,21	—
Kranj . .	11,23	13,48	4,49	18,56	25,77	—	30,31	39,58	—	26,86	33,58	4,37	32,86	37,80	16,82	34,57	40,44	14,97
Skup. Gradbišča .	27,37	29,02	24,42	49,19	66,82	30,28	73,02	92,54	47,85	93,84	105,55	77,62	107,67	124,27	85,29	105,93	120,07	84,66

KAKO DELAMO?

Vsaka panoga gospodarstva ima svoj določeni cilj, po katerem uravnava svojo dejavnost, tako ima tudi gradbeništvo svoj predvideni plan. Tudi naše podjetje mora letos izvršiti precejšnjo nalogo, saj se že močno približujemo 10 milijardam skupne planirane vsote za gradbeno dejavnost in za obrate.

Vendar če izvzamemo nepredvidene ovire, lahko z gotovostjo pričakujemo uspeh. Res je, da so planske naloge iz leta v leto večje nekoliko zaradi strukture cene, saj indeks cen materiala kakor tudi uslug stalno narašča. Toda vzrok povečanja niso samo cene, ampak v precejšnji meri tudi razvoj podjetja in delovna storilnost. Vedno stremimo za čimvečji uspeh podjetja, zato iščejo odgovorni ljudje take oblike dela, da bi delavec več zaslužil in podjetje hitreje napredovalo.

Če zdaj analiziramo naše planske naloge, nam bodo številke same povedale, kako napredujemo. Medsebojni procentualni pokazatelj naj bo nekaka orientacija gradbišč, da bodo lahko primerjali uspeh drugega z drugim. Planski podatki, ki bodo prikazani, so samo za gradbišča in gradbena vodstva, ne pa za obrate. Izračun je narejen na podlagi tabele A in letnega plana po gradbiščih.

V celoti smo izvršili letni plan po vključenem mesecu maju za 27 % (gradb. in obrtniška dela). Če hočemo razdeliti, dobimo za gradbena dela 29 % in samo za obrtniška dela pa 24 %. V splošnem obrtniška dela malo zaostajajo za gradbenimi, ki je naša glavna dejavnost. Obrtniška dela pa zaostajajo iz opravičljivih vzrokov, saj je precej materiala za obrtnike primanjkovalo in še primanjkuje (instalacije, steklo in drugo).

Skupna realizacija planirane vsote za prvih 5 mesecev pa znaša za gradbena in obrtniška dela 106 %, samo za gradbena 120 % in samo za obrtniška 85 %, ali če se izražamo v odstopanjih od 100 je gradbena in obrtniška + 6 %, samo gradbena + 20 % in samo obrtniška — 15 %. Zopet vidimo, da obrtniška dela še niso dosegla predvidevanj, vzroke sem že prej omenil. Od skupne realizacije odstopajo gradbena dela + 14, a obrtniška dela — 21. Razmerje ne da povprečja, ker vpliva količina ali ponder gradbenih del, ki je precej večja (razmerje gradbena in obrt. dela je ca 3:2).

Primerjava doseganja plana med posameznimi edinicami je razvidna iz gornje tabele.

Realizacija in plan sta izražena kumulativno za l. 1960. Vsaka kolona je razdeljena na 3 dele i. s. skupaj, gradbena in obrtniška realizacija. V 1. koloni je procent realizacije z ozirom na letni plan. V naslednjih mesecih pa je osnova mesečni plan. Če si zdaj ogledamo prvo kolono v vseh treh podkolonah, vidimo, koliko procentno smo že izvršili letno nalogo. Najmanjši odstotek skupne realizacije je doseglo gradbišče Kranj, največje pa Zalog, če ne upoštevamo Podvelke, ki je v zaključni fazi. Pri gradbenih delih je isto, le pri obrtniških delih je nekoliko spremembe, kjer se največjemu Zalogu pridružijo še Ravne in Koper, ki celo prekorači. Najnižji ostane v celoti pri koloni Kranj.

Primerjava za januar pa nam postavi na 1. mesto Jesenice, ki so imele relativno najboljšo realizacijo januarja, na zadnjem mestu pa je Zalog z 10 % izvršenega plana. Prvo mesto v vseh podkolonah imajo Jesenice, a zadnje gradbene dela Zalog, obrtniška dela pa Kranj, ki niso prikazala nobenih obrtniških del, čeprav so bila že planirana.

Naslednje mesece se stanje stalno spreminja, saj so vedno kaka odstopanja. V celoti gledano je Maribor dosegel največje odstopke v naslednjih mesecih, kar zavisi od planirane vsote. V primerjavi z Zalogom je n. pr. pri Mariboru vrh plana v naslednjih mesecih, saj gre malenkostno navzdol, dočim Zalog stalno narašča. Ravne malo nihajo. Gradbeno vodstvo Celje tudi malo pada, saj je doseglo vrh marca in tudi v celoti so dosegli samo četrtino. Najnižji procent dosega gradbišče Kranj, komaj desetino. Če hočemo primerjati še procentualni razvoj Podvelke, moramo upoštevati, da je v zaključni fazi, saj je bilo predvideno samo do marca in zato je od marca naprej odstotek celotne realizacije. Gradbena dela skoraj povsod presegajo obrtniška. Edine izjeme so v maju. Ravne in Koper, v marcu Ljubljana, v februarju Ravne in v januarju Zalog. V celoti je najmanjša razlika med gradbenimi in obrtniškimi deli pri Zalogu in Ljubljani, največja pa pri Kopru, če gledamo samo v procentih. Da dobimo splošno sliko razvoja primerjamo še indeks zaposlenih in indeks realizacije z bazo 1958, i. s. povprečno zaposleni januar do maj 1958 — 100; 1959 — 111; 1960 — 111.

Indeks povprečno zaposlenih se ni dosti spremenil, saj je letos do maja povprečno za 7 manj zaposlenih kot lani.

Indeks realizacije za razdobje januar do vključno maj pa je tale: 1958 — 100; 1959 — 148; 1960 — 158.

Zbirajmo cementne vreče in drug material!

Vprašanje finančnih sredstev je v nekaterih naših sindikalnih podružnicah dokaj pereče. Mnogokrat zmanjka denarja za razne športne rekvizite predvsem pa za ekskurzije in izlete.

Po drugi strani pa leže po naših skladiščih in arhivu kupi papirja, ki bi se dali koristno uporabiti. Še slabše pa je ponekod s cementnimi vrečami, čeprav je vsem dobro znano, da se cele cementne vreče dobro prodajo.

Ali ne bi bilo bolje, da papir in cementne vreče podarijo sindikalnim podružnicam, kot imajo to v železarni Jesenice, ta pa bi pridobljena sredstva koristila v razne namene.

C.

Glavni gradbeni materiali postajajo kritični

Proizvajalci v prvih 5 mesecih letos niso izvrševali svojih obveznosti zaradi vsemogočih zaprek v proizvodnji, kot so razne rekonstrukcije, pomanjkanje surovin in nepravočasno plačani računi.

Že v uvodu moram povedati, da je gradbeništvo v prvih petih mesecih prekoračilo planirani bruto produkt za več kot 30 %, kar se bo bistveno odražalo pri preskrbi z gradivom v glavni gradbeni sezoni. Pri postavitvi plana za leto 1960 smo si postavili nalogo, da si ob prvem in delno v drugem četrtletju zagotovimo rezerve v materialu, katerega smatramo za deficitnega. Ob sklepanju kupoprodajnih pogodb za material za prvo polletje, smo to nalogo upoštevali in si zagotovili dovolj kritičnega gradiva: cement, salonitne izdelke, apno, opečne izdelke, betonsko železo, okensko steklo, hlodovino in rezan les, pocinkano in črno pločevino, profilno železo in razne pisane kovine, katerih nabava je še posebno otežkočena.

Pri sklepanju kupoprodajnih pogodb smo naleteli na prve težave že pri sami sestavi, ko so nam producenti diktirali razdelitev dodeljenih količin tako, da so celotno kvoto razdelili na dvanajst enakih mesečnih enot, kar pa gradbeništvu nikakor ne ustreza. Prav tako pri dodeljevanju niso upoštevali naših prijav glede na sortiment, ampak so razdeljevali kapacitete materiala po kriteriju, ki jim je najbolj ustrezal.

Zaradi take prakse se ne smemo čuditi, da prihaja na naša gradbišča cement znamke PC-350, čeprav bi nam ustrezal cement PC-250. Ko smo že ravno pri cementu, bi radi pripomnili še to, da bo cement, po dosedanjih znakih sodeč, najbolj iskan gradbeni material v letošnjem letu. Že v zimski sezoni, ko gradbinci vršimo samo zimska dela, za katera rabimo precej manj materiala, so na tržišču nastajale ostre borbe, katero podjetje bo zmožno vskladiščiti čimvečje količine materiala, in to predvsem cementa, apna in betonskega železa. S temi zbranimi zalogami naj bi krili vrzeli v glavni gradbeni sezoni. Razumljivo je, da tudi naše podjetje ni bilo povsem kos taki akciji in to iz objektivnih razlogov (nezadostnih skladiščnih prostorov in pičlo odmerjenih obratnih sredstev). Zaradi vsega tega nismo mogli prevzeti v minulih letošnjih mesecih ca. 8.000 ton cementa, 300 ton betonskega železa in 200 ton žganega apna, posledice pa se bodo čutile skozi vse leto.

Kot vidite, perspektive za preskrbo z gradivom niso kdovekaj obetajoče, zato bi bilo zaželeno, da ga trošimo res samo za objekte z zagotovljenimi finančnimi sredstvi.

Ivan Božič

ŠTEVILO NESREČ PO EDINICAH V MAJU 1960

Edinica	Št. zaposl.	Nesreče pri delu smrtne	težje	lažje	Nesreče na poti	Skupaj
Gr. v. Ljubljana . . .	1112	—	6	13	1	20
Gr. v. Celje	808	—	—	11	1	12
Gr. v. Maribor	1044	—	3	17	1	21
gradb. Jesenice	376	—	—	3	—	3
gradb. Zalog	291	—	—	8	—	8
gradb. Koper	256	—	2	1	—	3
gradb. Ravne	335	—	—	2	—	2
gradb. Podvelka . . .	35	—	—	—	—	—
gradb. Kranj	195	—	—	3	—	3
CO Ljubljana	326	—	1	3	—	4
CO Maribor	174	—	—	2	—	2
Obrat gradbenih polizdelkov Ljubljana . .	225	—	—	5	—	5
Les. obrat Šk. Loka . .	138	—	—	2	—	2
Projektivni biro . . .	28	—	—	—	—	—
Centrala	75	—	—	—	—	—
	5417	—	12	70	3	85

Izkoriščanje težke mehanizacije

od 24. IV. do 20. V. 1960

Od 21. aprila do 20. maja 1960 ni bila težka mehanizacija tako zaposlena, kot je to pričakovati v tem letnem času. Od 37 strojev jih ni obratovalo 18, kar predstavlja skoraj 30 %.

Od teh je bilo v popravilu 6 buldozerjev, in to: Fiat, Ansaldo, dva Caterpillar D 7, eden D 8 in Wender TG 160. Nakladač Caterpillar je bil v končni fazi popravila. Bager U B 1 je že dalj časa v popravilu v CO Maribor, ker čakajo na rezervne dele. Od 5 dumperjev Nordest Latil sta dva v popravilu v Ljubljani — drugi trije pa čakajo na vrstni red zaradi pomanjkanja delovne sile. Parni valjar popravljajo v CO Maribor in bo predvidoma gotov koncem junija t. l. Od kompresorjev je eden v popravilu, drugi pa čaka na predispozicijo. Žerjav Volf 60 se popravlja v CO Maribor. Zanj se izdeluje nova ročica v Metalni — Maribor, drugi žerjav pa se montira na gradb. vodstvu Celje — sektor Šoštanj.

Za buldozer Fiat še ni dokončno odločeno ali ga bomo popravljali, ali ne, kar bo pokazal šele predračun po izvršeni detajlni demontaži. Na prvi izgled so vsi deli močno izrabljeni, večkrat varjeni in podobno. Planirano število ur so prekoračili:

— buldožer G-17968 za 88 ur na Obratu gradb. polizdelkov, strojnik Rupnik Adolf,

— nakladač G-16778 za 148 ur na gradb. Jesenice, strojnik Štucin,

— skreper G-16600 za 73 ur na gradbišču Kranj, strojnik Peternel Pavel,

— bager G-17427 za 195 ur na Obratu gradb. polizdelkov, strojniki Kočar Karel in Lesjak Anton s pomočnikoma Strojin Jože in Špeh Fr. Pripomniti je treba, da obratuje bager v dveh izmenah.

— dumper G-21348 za 204 ure na Obratu gradb. polizdelkov, strojnik Tomšič Marko, Krevs Milan in Legat Peter,

Tudi omenjeni dumper je bil zaposlen v dveh izmenah.

— parni valjar G-16332 za 81 ur na gradb. vodstvu Ljubljana, strojnik Brlek Anton.

— kompresor prevozni Fagram G-17106 za 123 ur na gradbišču Ravne na Koroškem, strojnik Skvarča Anton in

— žerjav G-3734 za 73 ur na gradbenem vodstvu Ljubljana, strojnik Lajtman Ignac.

Planirano število ur so dosegli v povprečju le nakladači in bagri, finančni uspeh pa nakladači, skreperji, bagri, valjarji in kompresorji.

		Planirano ur	Efektivne ure	% izkor.	ur	% avtom.	Max. št. efekt. ur	Stroji izven obrat.	
14	Buldozerji	1.880	1.525	81	1.572	83	228	6	vsi v popravilu v CO Ljublj.
2	Nakladači	280	288	102	295	105	288	1	
2	Skreperji	240	227	94	259	107	193	—	
—	Vlačilci	—	—	—	—	—	—	—	
5	Bagri	700	835	119	903	129	335	1	v popravilu v CO Maribor
13	Demperji	1.820	1.506	82	1.581	86	344	5	2 v popravilu 3 čak. na popr.
3	Valarji	360	307	85	371	103	201	1	v popravilu v CO Maribor
7	Kompresor.	660	460	69	753	114	223	2	1 v repar., 1 čaka disp.
11	Žerjavi	2.200	1.443	65	1.682	76	273	2	1 v rep. v CO Maribor
		8.140	6.591	80	7.592	93			

Nesreča nikoli ne počiva

PRŠIĆ MUHAMED, delavec, je na stavbišču III. tira gradbišča Zalog 26. 4. ob 12.30 nakladal gramoz na vprežni voz. Med nakladanjem so konji tako nenadoma potegnili, da se ni mogel umakniti. Povozilo in poškodovalo mu je stopalo leve noge, da je moral iskati zdravniško pomoč. Boloval je 20 dni.

CIGLAR FRANC, tesar in JOVANIKIĆ MIODRAG, delavec, oba zaposlena pri G. v Celje, na gradbišču TE Šoštanj, sta si pri nadurnem delu poškodovala noge, ko sta stopila na žeblje, štrleče iz desk. Te so ležale na tleh neočiščene. Jovanikić je stopil na žebelj v torek, 10. 5. ob 17 uri, Ciglar pa v torek, 17. 5. ob 16 uri. Za poškodbe je zdravnik predvidel 14 dni bolovanja.

MIKLAVŽINA ALOJZ, zidar zaposlen pri G v. Celje sektor Šoštanj, je šel v sredo, 13 4 zjutraj ob 5 15 na delo. Med potjo je stopil tako nerodno, da si je zlomil nogo v gležnju. Za zdravljenje je zdravnik predvidel 7 tednov. (Miklavžina si je pri nesreči pri delu 27 9 58 zlomil desno roko

VODAŠEK JUSTIN, delavec, zaposlen pri G. v Celje sektor Šoštanj je v sredo 25. 5. iztovarjal železo. Ob 11. uri mu je vez železa padel na roko tako nesrečno, da mu je zdrobil sredinec desne roke. Predvideno bolovanje 4 tedne.

ARTKOVIĆ MARJAN, delavec na stavbišču Hrastnik — G v Celje, je v ponedeljek, 30 5. pomagal pri polaganju drenažnih cevi. Ob 19. uri se je od stene izkopanega jarka odtrgala zemlja, ga pritisnila in mu poškodovala nogo. Zemlja se je utrgala, ker zavarovanje ni bilo zadostno. Zaradi dobljene poškodbe je boloval 10 dni.

ŠKRBEC MILAN, zidar, je v petek 27 5. ometaval strop na stavbišču vajenske šole, G. v Ljubljana. Ob 9. uri mu je padla v oko malta in je moral iskati zdravniško pomoč.

TEPEŽ IVANU, zidarju na stavbišču bloki Gerbičeva ulica, G. v Ljubljana, je v četrtek 25. 6., ko je ometaval strop z apneno malto, brizgnila malta v oko.

RAMIĆ ABIT, zidar na stavbišču Titova 3., G v Ljubljana, je v torek, 21. 5 z odra ometaval strop. Ob 13 uri se je prelomil ploh odra. Pri padcu si je poškodoval levo roko in desno nogo. Do padca in poškodb je prišlo zato, ker je bil oder iz slabega lesa, kakršnega je za odre po določilih čl. 20 in 21. pravilnika o higienskih in tehnično varnostnih ukrepih v gradbeništvu prepovedano uporabljati.

OSMANOVIĆ ŠALIK, delavec, G. v. Ljubljana, je v torek, 17. 5. nakladal s sodelavci železo na avto v centralnem skladišču. Železo so dovažali k avtomobilu z ročnim vozičkom. Ko so ob 11.15 nakladali že zadnji sklad, je šofer avtomobila pripravljal ogrodje strehe. Pri tem je položil železno cev (palico) tako, da je ca 15 cm molela čez naloženi predzadnji sklad. Prav v tem trenutku so Osmanović in sodelavci, ki so stali na vozičku vrgli zvez železa na zadnji sklad. Zvez je zadel palico, ki je molela čez sklad tako, da se je obrnila v loku in z drugim koncem udarila Osmanovića v levo stran prsi. Velika sreča v nesreči je, da je udarec povzročil le lažjo poškodbo

NOVAK ANTON, delavec, na stavbišču tržnice Šiška, G. v. Ljubljana, je v sredo, 28. 6. prenašal radiatorje. Hodil je po deskah, položenih po tleh. Ko je stopil na rob deske, je izgubil ravnotežje in padel, pri tem pa mu je radiator pritisnil roko.

ŠTABA IVAN, vajenec, na stavbišču Rozeta II., G v. Ljubljana je s sodelavcem v četrtek, 5 5. ob 9. uri prenašal plohe. Sodelavec je držal ploh spredaj, on pa zadaj. Ploh mu je ušel iz rok in ga udaril po stopalu desne noge in mu jo poškodoval, da je moral iskati zdravniško pomoč.

SERMEK MILKA, priučena kuharica, zaposlena v obratu družbene prehrane Ilirija, je v nedeljo, dne 8. 5. ob 8.30 pospravljala po štedilniku. Pri premikanju polnega lonca kave je ravnala tako neprevidno, da ji je kava pljusknila v obraz.

ZAGOREC ANTON, priučen strojnik, je delal pri betonskem mešalcu na stavbišču PTM, G. v. Maribor. V sredo, 18. 5. ob 9. uri je avto, ki je dovažal gramoz, zapeljal na lesen pod iz plohov pri mešalcu tako, da se je ploh dvignil in udaril strojnika.

JAKOPANEC ŠTEFAN, delavec v Obratu gradbenih polizdelkov, se je med delom z nogami zapletel v žico in padel. Pri padcu si je poškodoval roko na žeblju, ki je molel iz poleg ležeče deske.

BARAŠIN STOJAN, delavec v obratu polizdelkov v Ljubljani, je bil 17. 5. zaposlen pri drobilcu, h kateremu teče material po tekočem traku. Ko je hotel z roko s traku odstraniti debelejši kamen, mu je spodletelo, roka je prišla med valj in trak. Pritisnilo in poškodovalo mu je sredinec leve roke.

RUPAR FRANC je nočni čuvaj na stavbišču gradnje mostu čez Soro pri Medvodah. V noči od ponedeljka na torek 9. 5. ob 3. uri zjutraj je šel po lestvi na nasip. Ker je bilo vreme deževno, mu je zaradi spolzkosti spodletelo, da je padel in si zlomil levo nogo. Na stavbišču pravijo, da mu po službeni dolžnosti ni bilo treba uporabljati lestve.

ZEVNIK JANEZ, delovodja pri zavarovanju obrežja v Kranju, se je v ponedeljek 9. 5. ob 19. uri peljal domov z dela z dvovprežnim vozom. Ko je izstopil z voza, je stopil na kamen, ki se mu je pod nogo zvrnil, da je padel in si zlomil nogo.

NIKOLIĆ ANTON, delavec na gradbišču Trafo — Jesenice, je v petek 27. 6. ob 8.30 prenašal s sodelavci železno ploščo, težko ca. 150 kg. Plošča jim je zdrsnila z rok in padla Nikoliću na levo nogo ter mu poškodovala palec.

ŠMITRAN JOVO, delavec, dela na podvozu, gradbišče Jesenice. V torek 30. 5. je šel ob 7.30 pit vodo. Ko se je vračal na delovno mesto, ni šel po poti, po kateri je prišel, ampak po bližnjici po odru. Ko je skočil z odra, se je spodtaknil in udaril z levo nogo ob desko in si jo poškodoval.

BERATOVIĆ DJURO, delavec, zaposlen na stavbišču Bled, gradbišča Jesenice, je nakladal kamenje v samokolnico. Ker je bilo treba kamenje do mesta nakladanja premetati z bližnjega kupa, je to delo opravljal njegov sodelavec. Ta pa ni bil dovolj pazljiv in vrgel kamen Beraković na glavo, ko se je sklonil, da bi dvignil kamen in ga dal v samokolnico. Udarec je bil tako močan, da je takoj izgubil zavest.

S. J.

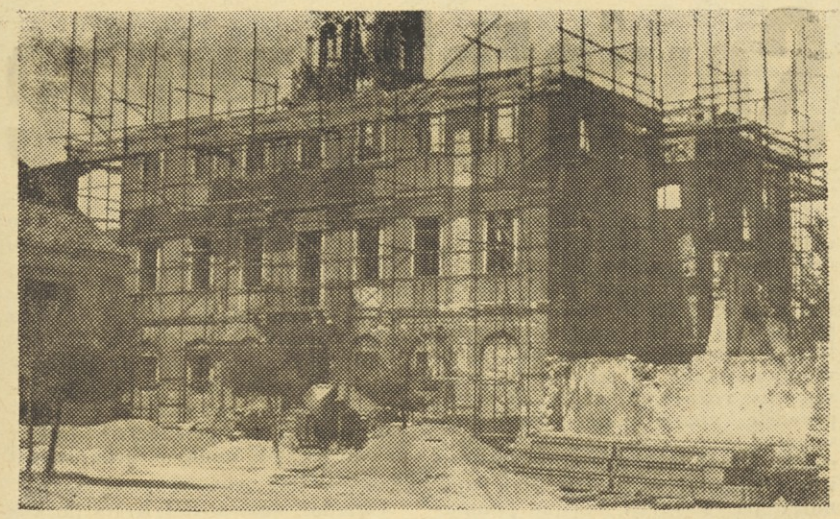

Dela v Poreču, kjer gradimo počitniški dom za naše delavce, vendarle napredujejo

Letovanje v Ankaranu ali pa regres za dopust

Naš počitniški dom v Ankaranu je že 10 let priljubljen in zelo dobro obiskan ter služi, za kar je bil zgrajen — za oddih delavcev podjetja.

Dom je postavljen na Debelem rtiču pri Valdoltri ter ima lep razgled na Koper, Fieso in Piran.

V prejšnjih letih, ko smo imeli tudi počitniški dom v Novem, čez sezono ni bilo skrbi, da ne bi mogli zadovoljiti vseh interesentov. Včasih smo le premalo skrbno izbirali ter določali včasih letovanje za člane, ki niso imeli šolo obveznih otrok v glavno sezono, za one z otroki pa takrat, ko se je pouk na šolah že začel.

Letos je delavski svet imenoval člana komisije za razporeditev v počitniške domove, ki naj bi skupno s predstavnikom sindikalne podružnice pregledala in ugotovila število prijavljencev po posameznih edinicah ter določila končni razpored v posameznih izmenah.

Dom ima kapaciteto 72 ležišč, v poletnih mesecih pa s šotori skupno tudi do 90.

Ko je komisija dobila sezname prijavljencev, je bilo takoj razvidno, da ne bomo rešili problema, v kolikor bi upoštevali želje posameznikov in prvotnega sklepa delavskega sveta podjetja, da lahko koristi vsak član največ 14 dni letovanja. Na predlog komisije je delavski svet sklenil, da lahko vsak prebije v Ankaranu največ 7 dni. Pravico do letovanja imajo člani kolektiva in njihovi družinski člani z omejitvijo, da polnoletni otroci, ki so zaposleni, te pravice nimajo.

Ker kljub ogramnemu številu prijavljencev za letovanje v Ankaranu še vedno ostane nekaj članov kolektiva, ki bi šli na dopust tudi kam drugam, je delavski svet sklenil, da se odobri regres za letovanje v gostinskih obratih izven podjetja v višini 350 din dnevno. Regres se izplačuje za enako dobo kot je določeno letovanje v Ankaranu.

Upoštevajoč omejitev letovanja v počitniškem domu v Ankaranu se dovoljuje koriščenje preostalega letnega dopusta v počitniškem domu na Pohorju s tem, da koristniki plačajo izletniško ceno t. j. 400 din dnevno.

S temi sklepi je delavski svet podjetja rešil pereč problem, kdo lahko izkoristi letovanje v Ankaranu, koliko časa ter kakšne možnosti in ugodnosti nudi podjetje članom, ki bodo letovali v gostinskih obratih drugod.

Predsednik komisije
Marija Dežman

Sprehod po razstavi v Zagrebu

Že iz prejšnje številke našega lista smo zvedeli, da je tudi »Gradis« razstavljal na letošnjem spomladanskem velesejmu v Zagrebu v okviru razstave »Dom in družina«.

Poleg našega so bila povabljena k sodelovanju tudi naslednja podjetja iz drugih republik: »Rad« in »Trudbenik« iz Beograda, »Jugomont« in »Tempo« iz Zagreba, »Vranica« iz Sarajeva ter »Termika« iz Ljubljane. Razen teh je razstavil še Zavod za stanovanjsko izgradnjo iz Zagreba svoje »Stanovanje bližnje bodočnosti«.

Po smernicah, ki so jih razstavljalci dobili od zvezne gradbene zbornice, naj bi bil poleg florisnega prikaza stanovanja podan predvsem način konstruktivne in materialne obdelave zgradb, ki jih navedena podjetja grade poleg tradicionalnega načina na svojih področjih. Ob taki primerjavi bi bilo možno izluščiti, kako daleč so že prišla naša podjetja na področju industrijskega načina proizvodnje in montaže stanovanj. Vendar nas je že bežen sprehod po paviljonu poučil, da se posamezni razstavljalci niso držali teh navodil in da razen pri Gradisu, Tempu in Jugomontu ni bila nikjer dejansko prikazana konstrukcija in način izvedbe. To je bilo podano le v slikah ali maketi, glavni poudarek pa je bil v notranji opremi posameznih stanovanj, ki je bila projektirana posebno za razstavo.

Naš eksponat smo razdelili na dva dela in sicer konstruktivni del s posameznimi elementi PBM ter stanovanjski del s karakterističnim stanovanjem v kompletni opremi in notranji obdelavi. Večina opreme za naše stanovanje je bila nabavljena v prodajalnah »Lesnine« in »Slovenija les«, edino vgrajeno pohištvo v kuhinji in spalnicah sta nam izdelali Lesna industrija v Litiji in mizarski oddelek obrata v Škofji Loki.

Ves Gradisov eksponat je vzbujal pozornost pri obiskovalcih in posameznikih, ki so se zanimali tudi za konstruktivni del. Obiskovalci so se predvsem zanimali za cene pohištva in ostale opreme, izpraševali za temi in onimi podatki, včasih pa so celo dajali sami koristne pripombe, zanimali so jih naši žlindrini votlaki in montaža elementov. Skratka, naše podjetje se je s svojim razstavnim eksponatom dostojno predstavilo občinstvu in pri tem uspelo. Tudi kar se same montaže tiče, smatram, da se je ravno s to razstavo izkazalo, da smo na pravi poti. Preprosta konstrukcija, enostavna montaža, in hitrost izvedbe — to so odlike, s katerimi prednjači naš sistem pred drugimi.

Razstava v Zagrebu pa je izkristalizirala še drugo dobro misel, da bi v enem izmed stanovanj, ki jih gradimo sedaj na montažni način v Šiški, imeli stalno razstavo kompletno opremljenega stanovanja. V ta namen bi v stanovanju vgradili in namestili vso opremo in pohištvo, ki smo ga nabavili za zagrebško razstavo. Tako bi se bodoči stanovalci v teh blokih že vnaprej seznanili, kako si lahko prijetno urede svoj bodoči dom. Tu bi dobili tudi nasvete od arhitektov in Zavoda za napredek gospodinjstva o opremi, cenah in drugih vprašanjih. S tem si bo marsikdo prihranil nepotrebne stroške ali rešil negotovosti, ki človeka mučijo, ko stoji pred vprašanjem, kako naj si uredi dom, da bo udoben in prijeten hkrati.

Misel je res vredna pohvale, kajti sodobno opremljeno in urejeno stanovanje naj ne daje samo udobnosti stanovalcu, temveč naj ga hkrati progresivno vzgaja na vseh področjih njegovega življenja. To pa bomo dosegli res samo tako, če mu bomo nazorno pokazali in nasvetovali, kakšen naj bo njegov bodoči dom.

-r. Arnež

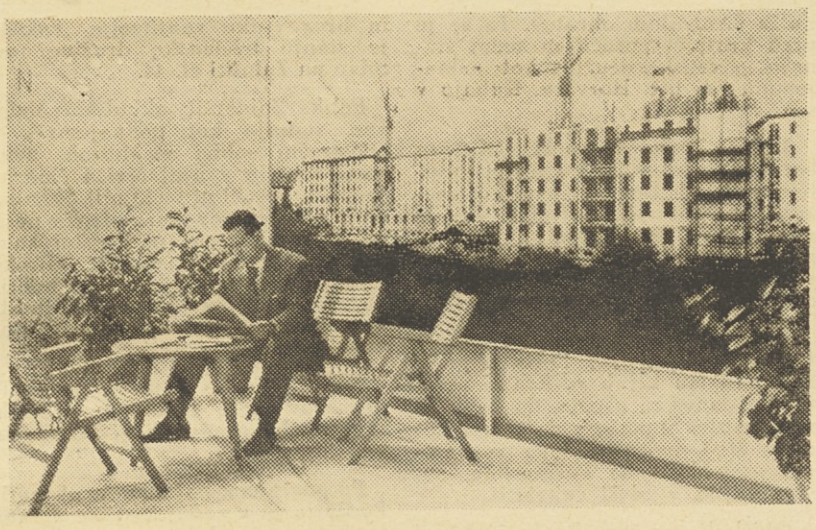

Ing. Milan Arnuš na razstavi v Zagrebu. Da je bil naš razstavni prostor tako okusno narejen je predvsem njegova zasluga

Spoštujmo predpise o varnosti pri delu

V vsaki številki našega časopisa lahko prebiramo poročila o nesrečah po edinicah. Zaradi zelo visokih številk pa bi bilo potrebno, da bi delovodje in sektorski tehniki bolj skrbeli, zakaj nastajajo nesreče pri delu.

V našem obratu v Škofji Loki je bilo v enem izmed zadnjih mesecev kar šest nesreč. Znano je, da je varnost prav v obratih in na gradbiščih slabša kot v industriji, medtem ko so posledice nesreč dostikrat precej hujše kot pa one v industriji. Zato se mi zdi, da bi morali odgovorni uslužbenci na obratih in gradbiščih osebno odgovarjati za nesreče, seveda pa bi morali biti podrobno seznanjeni s predpisi o varnosti pri delu. Ne bi bilo napak, če bi jih za uspešno delo na tem področju tudi posebej nagradili, s čimer bi jih zainteresirali za odpravljanje vzrokov nesreč in ne bi predpostavljali ekonomičnosti proizvodnje varnosti pri delu. Tudi delavce pri strojih bi bilo treba seznanjati s higiensko tehnično zaščito, da bi uporabljali zaščitna očala in druge varnostne naprave. Marsikdo si namreč misli, kaj se mi more pripetiti, saj delam že deset let pri stroju. Potlej pa majhna nepazljivost in ostane delavec brez prsta, roke, postane invalid, če se mu ne pripeti še kaj hujšega.

Težnja za povečanje produktivnosti dela in s tem za zvišanje življenjske ravni je danes vsesplošna parola delovnega človeka. Skušajmo jo tudi mi povečavati, in to tudi z odpravljanjem vzrokov nesreč.

-r

Delovodja Medved, ki vodi dela pri rekonstrukciji stavbe za naš počitniški dom v Poreču

Nekaj opozoril strojnikom težke mehanizacije

Ponovno moramo opozoriti na točno in pravilno vpisovanje podatkov v strojna poročila. Opazilo se je, da nekateri strojniki beležijo podatke dveh strojev na isto poročilo. To bi še bilo razumljivo, če je delal na istem sektorju in v primeru, če bi točno ločil dneve dela z enim strojem od dni, ko je pričel z drugim strojem. Da ne bo nepotrebnih reklamacij zaradi netočnega zaračunavanja najemnine, prosimo, da uporabite za vsak stroj posebno strojno poročilo ne oziraje se, koliko dni se je obratovalo.

Četudi ni v letošnjem letu tako pogosta kontrola in instruktaža glede spopolnjevanja strojnih poročil, moramo povedati, da spričo pismenih navodil, ki jih je prejel vsak strojnik posebej, in instruktaže v lanskem letu, sploh ne bi bila potrebna. Pokazati je samo malo več volje in smisla do reda in točnosti, pa bodo odpravljene vse napake.

V. A.

Tri ekonomske enote na Ravnah

Zadnji sestanek osnovne organizacije na Ravnah je bil precej živahen. Razpravljali so o začasnem pravilniku o ekonomskih enotah ter se niso mogli sporazumeti glede delitve odstotka med centralo podjetja in gradbiščem, predvsem glede stimulacije administrativnega kadra.

Na Ravnah bodo imeli tri ekonomske enote: Kapitalna, Čečevje in Črna. V razpravi je sodeloval tudi direktor železarne tov. Klančnik ter razpravljal o decentralizaciji finančnih sredstev. Kot delegat IV. kongresa sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije je o delu kongresa poročal Stane Uhan.

Govorili so tudi o stanovanjskih problemih. Predvsem pa bo moral njihov delavski svet v bodoče odločneje poseči v razdeljevanje stanovanj.

L. C.

Okrogli paviljon

Paviljon, jurček naš,
hitro dvigaš se v višino
določen bil je kratek čas,
da v roku te zgradimo.

Roke tesarjev so za delo prijele,
in kaj kmalu so stali trdni opaži
ti so vabili zidarje vesele,
k težkemu delu, k betonaži.

Že naš jurček glavo je dobil,
zdaj nas dež nič več ne moti,
vsak, kateri pri delu se je potil,
lahko pod njegovo streho stopi.

Franc Hren

V zasluženi pokoj

Tovariš Jože Šoštarec je vestno delal pri Gradisu 18 let, in to na raznih gradbiščih, kjer je to delo pač zahtevalo: v Medvodah, Grosupljem in končno v betonarni.

Doma je iz Murske Sobote in je že v rani mladosti okusil, kaj se pravi trdo delati. Najprej je delal na grofovem posestvu, po prvi svetovni vojni pa se je podal v svet ter delal v Franciji v raznih rudnikih in tovarnah, potlej pa še v Avstriji, kjer ga je doletela nesreča pri delu. Med drugo svetovno vojno se je vrnil domov, 1947. leta pa se je zaposlil pri Gradisu.

Naš kolektiv mu želi, da bi dolgo vrsto let užival zasluženi pokoj.

F. P.

Tudi upravnik doma v Mislejevi ulici ima svoje probleme

Znano je, da ima podjetje več samskih domov. Nedvomno je od teh najlepše urejen dom v Bavdkovi ulici in samski dom v Mariboru. Pa poglejmo, kaj pravi k ureditvi doma njegov upravnik tov. Zrimšek.

Pri podjetju sem zaposlen že od leta 1945 in sem vse do leta 1956 delal kot zidar na raznih objektih. Nato sem zaradi bolezni nastopil službo upravnika že ob vselitvi prvega stanovalca. Glede čistoče imam težave že od vsega začetka, ko je bil dom še v gradnji. V domu stanuje 140 moških in 16 žena, največ težave je v tem, ker se nekateri stanovalci in stanovalke nočejo pridržavati hišnega reda. Še vedno kričijo po hodnikih in razbijajo po domu, tudi čevljev si ne sezuvajo ter bo v bodoče proti kršilcem ostro disciplinsko ukrepati.

Vkljub temu je zadnje čase čistoča doma vidno boljša, saj so vse snažilke zelo resno zagrabile za delo.

Nujno pa bi bilo treba dom prebeliti.

C.

Od Celja do Žalca JE RAVNO POLJE

Danes ni več problem obiskati središče našega hmeljarstva, saj poleg rednih vlakov, vozi skozi Žalec kar 28 avtobusnih prog. V Žalcu gradimo enega izmed največjih objektov v Savinjski dolini — veliko skladišče hmelja, obenem pa je to delovišče tretja večja ekonomska enota celjskega Gradisa. Tu so se pred dnevi zbrali sindikalni funkcionarji ter skupno s šefom ing. Cvahtetom razpravljali o ustanovitvi nadaljnih ekonomskih enot ter poslušali poročilo delegata IV. kongresa gradbenih delavcev Jugoslavije. Seje se je udeležil tudi predsednik sindikalnega odbora podjetja Jože Lorenčič.

Novi odbor sindikalne podružnice gradbenega vodstva Celje je zadnja dva meseca zelo poživil svoje delo. Poleg konkretnih nalog pri izvrševanju letnega plana, sodelujejo pri obravnavi in realizaciji novega sistema nagrajevanja v ekonomskih enotah. Zato je bil tudi predlog za spremembo pravilnika o ekonomskih enotah predložen kot osnova za razpravo drugim edinicam.

Med drugim predlagajo, naj sredstva, ki se formirajo iz razlike med interno in pogodbeno realizacijo, delijo med centralo podjetja in gradbenega vodstva v razmerju 50 : 50. Centrala jih koristi za povečanje skladov, gradbeno vodstvo pa za kritje negativnih edinic in za **formiranje stanovanjskega sklada** edinice. Predlagali so tudi spremembo 17. člena začasnega pravilnika o ekonomskih enotah. Predvsem je tu važno, da se po odbitku stroškov in osebnih dohodkov deli čisti osebni dohodek po sledečem ključu: Ekonomska enota prejme 85 %, gradbeno vodstvo 12 % in centralno vodstvo 3 % za delitev viškov nad rednimi dohodki. Tako je udeleženo gradbeno vodstvo na povprečnem uspehu vseh ekonomskih edinic.

Navzoči so dali še več konkretnih predlogov, ki pa bodo obravnavani na prihodnji seji šefov edinic in vodilnega osebja podjetja, nato pa skupno z vso dokumentacijo predloženi v razpravo centralnemu delavskemu svetu.

Tovariš Franc Škrabel, ki se je kot predstavnik podjetja udeležil seje občinskega ljudskega odbora Šoštanj, je poročal o predlogu občine za dotacijo gospodarskih organizacij namesto dopolnilnega proračunskega prispevka, po katerem naj bi gradbeno vodstvo Celje prispevalo za gradnjo vodovoda Topolšica — Šoštanj znesek v višini din 1,000.000. Predlagani znesek je sorazmerno v primeru z ostalimi podjetji visok, vendar gradbeno vodstvo nima možnosti razpravljati o sredstvih, pa čeprav bi bil vodovod v Šoštanjskem naselju nujno potreben.

Razpravljali so tudi o vprašanju ureditve notranjih odnosov ter sklenili, da bodo v bodoče enkrat na mesec obiskali vse sektorje in se z delavci pogovorili o konkretnih problemih. Tudi seje bodo v bodoče sklicevali vdeon na drugem sektorju.

Ob zaključku je tov. Čepuš, ki se je kot delegat udeležil IV. kongresa sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije, nakazal nekaj smernic za nadaljnje delo.

-c

Pismo iz Sovjetske zveze

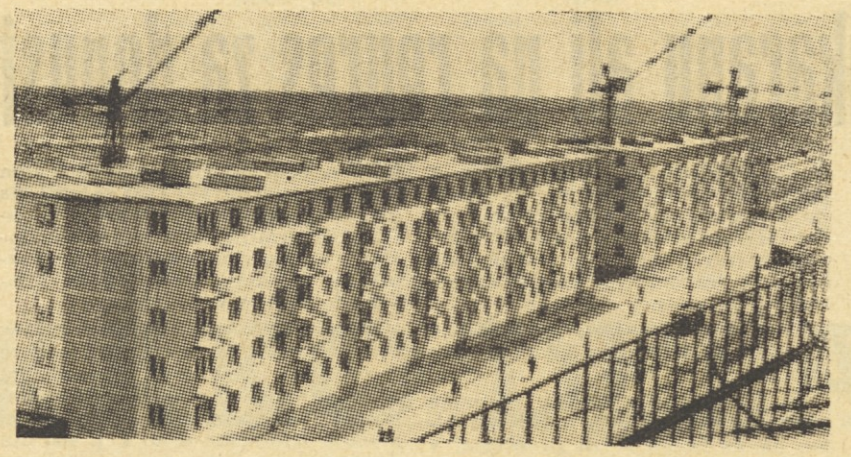

Pogled na stanovanjske bloke

Vrsta, ki čaka na časopis

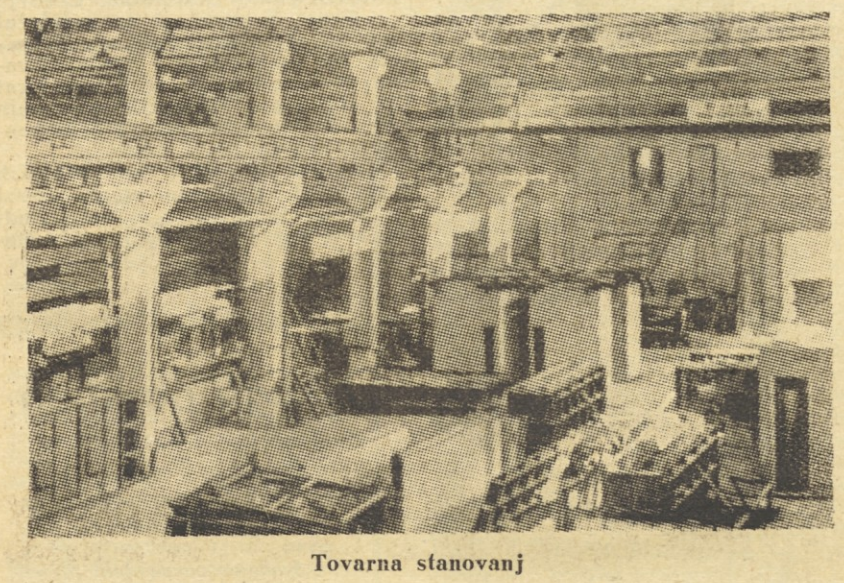

Tovarna stanovanj

Ko sem že pri prometu, naj še v tem pogledu opišem naše vtise. Moskva je mesto s približno 5 milijoni prebivalcev. Spada torej med največja mesta na svetu. Ima široke ulice, kot le malokatero zahodno velemesto. Promet na ulicah seveda ni majhen, mislim da tudi ne mnogo manjši od pariškega. Je pa druga razlika. Tam prevladujejo osebni avtomobili, tu pa avtobusi, trolejbusi, tovorni avtomobili in taksiji. Osebnih avtomobilov, ki niso taksiji, je malo. Zato praktično ni parkirajočih avtomobilov. Tega problema Moskva ne pozna. Tovariš z ambasade je pripovedoval, da imajo uradni krogi Sovjetske zveze privatni osebni avto za nerentabilen in razvijajo taksi službo. V resnici toliko taksijev in tako poceni nisem videl v nobenem velemestu zahoda!

Kolesarjev na cesti praktično ni, konja še nisem videl, tudi v predmestju ne. Promet na križiščih regulirajo s semaforji. Avtomobili se njihovih signalov disciplinirano drže, pešci pa ne. Brž ko na cesti ni vse zasedeno od avtomobilov, prečkajo množice ljudi ceste, ne glede ali sveti semafor rdeče ali zeleno. Vendar še nisem videl nesreče, čeprav avto često z veliko brzino smukne za nekaj centimetrov mimo pešca. Znakov z lučmi ali zvočnih znakov praktično nihče ne daje. Kdor hoče zaviti v desno, zapelje ob desni pločnik in nadaljuje vožnjo ne glede na signal, če je le cesta prosta. Ostali čakajo. Prometnih miličnikov, ki jih v Ljubljani kar mrgoli, je razmeroma zelo malo. Vendar imam vtis, da so zelo strogi.

Ne bi povedal o prometu v Moskvi vsega, če ne bi omenil Metroja, to je podzemne železnice. To je nekaj prekrasnega. Vzorno funkcionira, morda še bolje kot v Parizu. Prepelje ogromne množice ljudi. Postaje so vse v marmoru, mozaikih itd. Često smo zvečer, ko promet pojenjuje, zaman iskali po tleh zavrženega voznega listka.

Kljub obsežnosti pa Metro le ne seže povsod. Največ ljudi se prepelje s tramvajem v predmetjih ter z avtobusi in trolejbusi. Drugi dan našega bivanja smo se peljali od hotela v mesto z avtobusom. Vožnja je trajala kake 3/4 ure. Izpočetka je še šlo, potem pa se je začela gneča. O, naivni Ljubljančani, ki se pritožujejo nad gnečo doma! Pri največji ljubljanski gneči bi šlo tu vsaj še dvajset ljudi v avtobus. Sprevodnica — nikjer nismo videli moškega na tem mestu — je ves čas vožnje govorila: Tavariši, peredite vperjod, ne zaderžajtes, vperjod pomeščenje jest, davajte mesta, graždanin, peredite vperjod itd. Tistim, ki so na postajah silili noter, pa: Tavariši, mašina pomnaja ne razmožno podmimats itd.

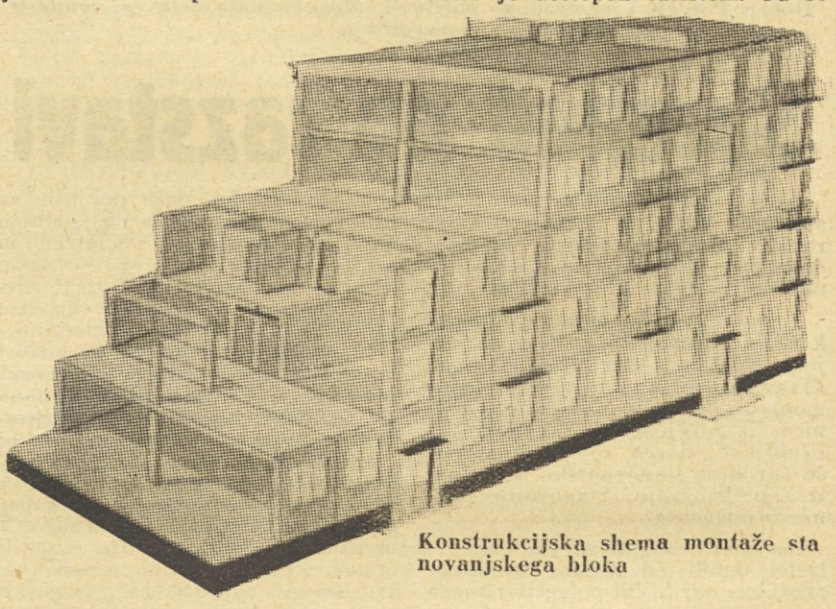

Konstrukcijska shema montaže stanovanjskega bloka

Če hoče človek izstopiti na svoji postaji, se mora zato pravočasno pobrigati. Za to je potrebna posebna tehnika. Treba je malo počepniti, zagozditi ramo med dva soseda in se z energičnim sunkom vriniti vmes. Pri tem morajo biti gumbi zelo dobro prišiti. In pri tem se nihče ne razburja. Tako pač je! Bral sem nekaj podatkov iz sedanjega plana. Če bodo uresničeni, bo čez nekaj let situacija precej boljša. To sem zapisal za tiste, ki pri nas zjutraj zamujajo službo z raznimi trolejbusnimi izgovori.

Tovariš Pelicon iz naše ambasade nas je nekaj ur vozil po Moskvi in razlagal najnovejša načela njene izgradnje. V starem delu Moskve se praktično ne gradi nič. Zato so tam neredke enonadstropne lesene hiše ali pa tudi sicer dotrajale stavbe, vse silno prenaseljene, tako da neredko prebivata v sobi po dve družini. Zunaj na periferiji se v ogromnih razmerah grade nove četrti. In ko bo tega dovolj zgrajenega, bodo izselili cele četrti starega mesta ter jih nanovo urbanizirali in zazidali.

Ogledali smo si del Kremlja, kolikor je dostopen turistom. Tu so cerkve, katere je zidal Ivan IV. Grozni, tu je 6 m visok in 200 ton težak zvon »Car Kolokol«, ki je pri požaru padel na tla in se mu je pri tem odlomil 11 ton težek kos. Tu je muzej s kronami, oblekami in orožjem davnih ruskih carjev. Vse je odlično razstavljeno, vse to dnevno ogledujejo velike množice domačih in tujih turistov.

Pred Kremljem stoji Leninov mavzolej. Vsak dan se tvori več sto metrov dolga vrsta, ki se počasi pomika proti mavzoleju. Nas so kot tujce na našo prošnjo pustili naprej tako, da smo se pomikali z vrsto le kake pol ure. V mavzoleju

ENO SAMO ŽELJO IMAM da bi dobil stanovanje

LOJZE CEPUŠ

To kar nameravam napisati, je resnična zgodba iz življenja naših delavcev, to je tistih, ki imajo pred seboj le en cilj — stanovanje! Pisati o ljudeh, ki živijo v zelo težkih stanovanjskih razmerah, ni lahko, še težje pa bo razumeti tistim, ki jih stanovanjska vprašanja več ne tarejo. To ni nova stvar, bo marsikdo dejal — vendar je vsak dan nova in pereča.

»Nočemo biti več komisija, ki je sama sebi namen, in nima v rokah ničesar za rešitev stiske«, sta dejala pred odhodom na teren predsednika stanovanjskih komisij gradb. vodstva Ljubljana in Centralnih obratov ing. Franjo Röthel in ing. Marko Kadunc. Poiskali smo še tov. Kraglja in odbrzeli proti Viču. Obiskali smo 14 družin, da bi ugotovili, kako in pod kakšnimi pogoji žive.

Ignac Lajtman, je žerjavist. Pri podjetju je zaposlen že devet let. Pred letom dni se je poročil in v kratkem pričakuje srečni dogodek. Sam spi v Novakovi, žena pa pri svojem bratu v Fabijanovi ulici. Tu stanujejo v enem stanovanju 2 štiričlanske družine, torej ni prostora zanj in za bodočega državljana. Vpisal se je v zadružno gradnjo, ali nima denarja, da bi prispeval predpisano vsoto.

Lojze Grmovšek, šofer v Kopru, pride domov vsako drugo nedeljo. Poročen je že 17 let in stanuje v kletnih prostorih Žibertova 7. Poseduje kuhinjo in dve mali sobici. Stanovanje je vlažno in brez vseh pritiklin. Ima tri otroke v starosti 11, 12 in 15 let, različnega spola, in spijo vsi v isti sobi.

Julij Martinis, elektromonter, je zaprosil za stanovanje že pred leti. Stanuje s 5 člansko družino v mali sobici v Železnikarjevi ul. št. 8. V sobo lahko postavi le 2 postelji in tako spijo 3 člani v eni postelji, kar ni higienično, niti primerno. Otroci doraščajo in so slabotni.

Anton Horvat, zidar gradb. vodstva Ljubljana, se je v lanskem letu preselil v novi blok v Belokranjsko št. 14. Sobo je odstopil svojemu polbratu Ferdu Javku, avtomehaniku iz Centralnih obratov. Ta se je pred kratkim poročil in sedaj stanuje tričlanska družina kot podnajemnik pri tov. Horvatu. Kuhajo v sobi.

Štefan Zadravec, polkvalificiran betoner je zaposlen v Obratu gradbenih polizdelkov, žena pa kot snažilka na centrali podjetja. Ko je pred tremi leti pripeljal ženo v Ljubljano, je dobil dvakrat odpoved. Stanuje v baraki na Šmartinski cesti, ima tri otroke od 1—8 let.

Drganc Gačnik, šofer, se nahaja trenutno na Ravnah. Poročen je že 2 leti in mu kljub večkratni prošnji do danes ni uspelo, da bi dobil stanovanje. Stanuje v Samskem domu v Mislejevi ulici, žena pa v Domu prehodnih, na Poljanskem nasipu št. 40, v bivši cukrarni.

Obiskali smo ženo Pavlo in skoraj nemogoče se nam je zdelo, ko smo stopili v sobo, v kateri živi 40 žena. Res, da so prostori čisti, toda nabito polni. Težak je zakon, v katerem živita mož in ženo ločeno, toda pod pogoji kot jih imata zakonca Gačnik je še težje. In dejansko jih veže le velika in iskrena ljubezen. Tudi ona v kratkem pričakuje otroka, zato je ta primer še bolj pereč.

Milan Novinec, evtoklepar, se je izučil v podjetju. Je dober in discipliniran delavec, ter v obratih na splošno priljubljen. Kot vsak mlad fant si je kmalu poiskal zakonsko družico in danes je že srečni očka. Vse bi bilo v redu, če bi imel primerno stanovanje. Za zdaj stanuje pri svoji materi na Poljanski cesti št. 50, ki pa ima le majhno sobico brez vseh pritiklin.

»Vesela sem vašega obiska«, je dejala tov. Silva Šlamberger, uslužbenka SIP Ljubljana. »Čeprav sem vložila že več prošenj, se pri meni še ni oglasila nobena komisija.«

No pa poglejmo, kako živi! Kletno stanovanje, soba 3 × 4 brez peči ali štedilnika, stranišča in ostalih pritiklin ni. Stanovanje je vlažno in brez vsake ventilacije. Takšno je stanje tričlanske družine tov. Silve na Zaloški št. 44.

Feliks Žniderščič, skladiščni delavec, stanuje kot podnajemnik v podstrešni sobici v Mostah. Soba meri 6 m² in v njej živi 4 članska družina. V sobi ni vode niti dimnika ter sta 6 mesecev stara otroka pozimi v nezakurjeni podstrešni sobi, poleti pa v veliki vročini. Otroka hirata in sta rahitična. Sam boluje na živcih, čemur pa se ni čuditi. Vpisal bi se v zadružno gradnjo pa nima denarja.

Nešteto je še takih in podobnih primerov in je nujno, da delavski svet v teh vprašanjih več obravnava.

Pa poglejmo, kaj smo že ukrenili. Podjetje je v zadnjem času zgradilo 231 družinskih stanovanj in 5 samskih domov z 800 ležišči. V barakah stanuje okrog 2400 ljudi, od tega je 142 družin. Za gradnjo družinskih stanovanj in samskih domov, smo porabili nekaj nad 700 milijonov dinarjev. Razumljivo pa je, da so potrebe mnogo večje, kot pa so finančna sredstva. Zato je bila na pobudo sindikalnega odbora lani pri podjetju ustanovljena komisija za zadružno gradnjo. Ob koncu lanskega leta je komisija sprejela več sklepov, ki naj bi jih kmalu realizirali. Že je kazalo, da bodo komisije zaživele in odločno začele reševati stanovanjski problem, ki zanima vsakega člana kolektiva. Škoda je le, da je v prvem zaletu sledil zastoj in danes o kakšni posebni aktivnosti komisije za zadružno gradnjo ni govora. Kje so vzroki?

Premalo finančnih sredstev, nenačrtno delo stanovanjske zadruge? — toda naj bo karkoli, začeti bo treba.

Seveda delovni programi ne morejo iti mimo organov delavskega samoupravljanja in sindikatov. Predvsem bo moral centralni delavski svet za drugo leto predvideti večji znesek za gradnjo družinskih stanovanj. Ker vsi člani kolektiva nimajo denarja, bo treba še zgraditi vsaj nekaj stanovanj letno za socialno šibke, ker zadruga za vse le ni rešitev.

Tudi mala Danica si želi, da njena mamica čimprej dobi primerno stanovanje

Za funkcionarje v zadrugi naj bi izvolili le prizadete člane kolektiva, ker le ti bodo imeli več interesa in volje za zadružno gradnjo.

V centralnih obratih pa so predlagali, da se v prihodnje prične z gradnjo samskega doma samo za njih. Upoštevati je treba, da imajo centralni obrati značaj industrije brez sezonskih delavcev in zato so njihovi delavci odvisni samo od podjetja. Zato se tudi v centralnih obratih pojavljajo največji stanovanjski problemi, ker so tako nekateri poročeni delavci res »brezdomci«, za katere bi bil že najmanjši prostor pri podjetju začasni dom.

Problemi so pereči, zato bo treba tudi temeljito nastopiti proti tistim, ki še stanujejo v naših stanovanjih, a niso več naši člani kolektiva. Isto velja tudi za tuje podnajemnike, ki jih verjetno ni malo.

Še več stvari smo opazili pri tem pregledu, ki terjajo nujne rešitve. Nedvomno pa bo zaosnovano delo naše zadružne gradnje rodilo pozitivne sadove, — le začeti je treba.

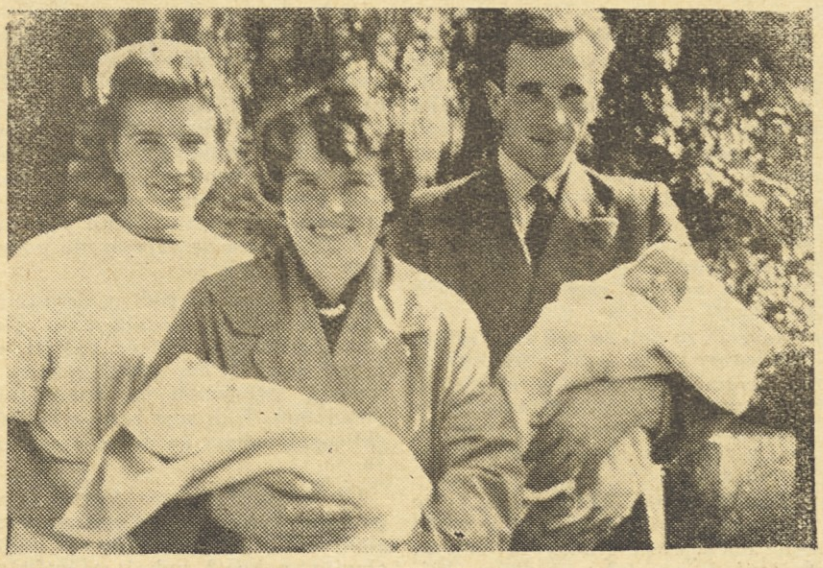

Feliks Žniderščič z ženo in malima dvojčkama. V ozadju medicinska sestra Marija

Pismo iz Sovjetske zveze

ležita konservirani trupli Lenina in Stalina. Oba ležita v steklenih sarkofagih, okras pa je širna razsvetljava z rdečo lučjo. Molče se dan za dnem pomikajo v globokem spoštovanju ob sarkofagih tisoči in tisoči ljudi. Potem nadaljujejo pot ob kremeljskem obzidju, kjer so pokopani drugi velikani ruske revolucije: Klara Zetkin, Gorki, Kominjev, Kalinin, Djerdjinski, Sverdlov in številni drugi leže tam.

Ko smo imeli prve dni našega prihoda v Sovjetsko zvezo sestanek s sovjetskimi predstavniki »Komisije za znanstveno in tehnično sodelovanje«, so nam rekli, da je za naš študij določen Leningrad, ker je tam pač montažna gradnja stanovanj najbolj razvita. Mi se nismo strinjali, da naj bo Leningrad edini kraj našega dela. Prišlo je do dokaj ostre razprave. Končno smo se dogovorili, da gremo najprej v Leningrad za toliko časa, kolikor se nam bo zdelo potrebno, potem pa bomo sestavili nadaljnji načrt obiskov po tovarnah in gradbiščih v drugih mestih, predvsem pa v Moskvi. In tako smo se 7. aprila zvečer odpeljali v Leningrad.

Leta 1703. je car Peter Veliki vzel Švedom ustje Neve in tam ustanovil mesto Sankt Piterburg, ki je bilo njegova prestolnica in odslej prestolnica vseh ruskih carjev. To ime je mesto nosilo do leta 1914, ko so ga menda iz patriotskih nagibov prekrstili v Petrograd, leta 1924 po smrti Lenina pa ga je Vrhovni sovjet preimenoval v Leningrad.

In res je to mesto Velikega Lenina. Tu je Smolni, nekdanji internat plemiških deklet. Od tod je vodil oktobrsko revolucijo, tu so številne hiše, v katerih je — skrivaje se pred policijo — bral ali pa imel razne konference. Tu je oklopni avtomobil, s katerega je govoril množici, tu je lokomotiva, s katero se je pripeljal iz emigracije v mesto. Številni so razni njegovi spomeniki, na trgu pred našim hotelom »Oktober« pa je postavljen kamen z napisom, ki pove, da bo na tem mestu stal njegov osrednji spomenik.

Kot sem že povedal, leži mesto na izlivu Neve v Finski zaliv Baltiškega morja. Neva je velika reka, ki odvaja vodo iz Ladoškega jezera in je po vsej dolžini plovna tudi za zelo velike ladje, saj je globoka okrog 25 metrov. Pred izlivom se členi na več rokavov tako, da je Leningrad resnično mesto na vodi in na otokih. Leži visoko na severu na 60° severne zemljepisne širine. Zato ima pozimi zelo kratek, poleti pa dolg dan. Znane so Leningrajske bele noči, ko teme sploh ni, temveč se le nekoliko zmrači. Že sedaj v začetku maja prižigajo cestne luči od 10. uri zvečer, zjutraj je pa že ob treh svetlo. Pozimi pa je obratno, saj nekaj dni okrog novega leta sploh ni pravega dne. Žena mi piše, da je pri nas že vse v cvetju. No, tu so se okrog prvega maja na bolj zgodnjem drevju začeli šele odpirati popki. O kakem zelenju ni govora. Pozimi zapade obilo snega, mraz okrog — 30° C pa nastopi vsako zimo. Vse to pišem zato, ker je za nas, ki tega nismo vajeni, zanimivo in pa, ker se za vse to gradbeništvo, ki je vendar sezonska stroka, prav nič ne zmeni.

Leningrad je močno industrijsko mesto in najpomembnejše mesto sovjetske mornarice. Številne tovarne so nanizane okrog mesta in pokvarijo zrak tako, da morajo s kemikalijami v zraku računati tudi gradbeniki pri obdelavi fasad. Med vojno so pridrli Nemci z juga do Ladoškega jezera, severna obala jezera pa je itak finska. Tako je bilo mesto skoraj tri leta povsem blokirano in povezano z državo samo v zimskih mesecih preko ledu na Ladoškem jezeru. Tja namreč nemški tanki niso mogli. Jasno je, da je bil položaj v mestu strašen. Glad, mraz, bombe. Pravijo, da je pomrlo milijon ljudi. Kot v Moskvi je bilo tudi tu v predmestjih množica lesenih koč, začasnih in stalnih. Teh danes ni več, ker so jih takrat podrli in pokurili. Dandanes pa tu grade nove stanovanjske četrti.

Leningrad s predmestji šteje danes nekaj manj kot tri milijone prebivalcev. V sedemletki 1959—1965 naj bi po planu zgradili 8,200.000 m² stanovanjske površine. Toda to pomeni samo neto površino sob brez kuhinje in drugih pritiklin. S tem bodo povečali stanovanjski prostor na 8.6 m² na prebivalca. Torej imajo sedaj okrog 5.9 m² na prebivalca. V Ljubljani imamo okrog 10 m², pa je vendar tudi pri nas zelo veliko pomanjkanje stanovanj. Če računamo srednje stanovanje na 30 m², potem predstavlja ta številka okrog 270.000 stanovanj v sedmih letih. Ker grade vzporedno tudi vse druge potrebne objekte, bodo torej v Leningradu prigradili v sedmih letih dobre štiri Ljubljane s predmestji vred. In vendar stanovanjska kriza še daleč ne bo rešena. To nameravajo doseči v naslednji petletki.

V tej sedemletki nameravajo v SZ zgraditi več stanovanj kot so jih zgradili prej ves čas od revolucije sem. Tako ima Moskva v planu za ta čas okrog 700.000 stanovanj. Vse kaže, da je velik pobornik te izgradnje Hruščev sam, ki je, preden je postal predsednik vlade in prvi sekretar KPSZ, delal v CK na gradbeništvu in se nanj zelo dobro razume, tudi osebno v njegovo problematiko posega in daje razne direktive.

Glede na ogromne naloge v izgradnji stanovanj o gradbeništvu v SZ mnogo pišejo in govore. Vsak dan poroča radio to ali ono iz gradbeništva. Za gradbenike so posebne oddaje. Prav med tem, ko smo mi tu, sta dva sovjetska inženirja dobila za svoje projekte montažnih hiš odlikovanje heroja socialističnega dela. Pri tem sem se spomnil na domačo Ljubljano, kjer časopisje gradbenike praktično ignorira ali pa piše o nas samo slabo, čeprav se tudi mi pri svojem delu pošteno trudimo.

Tudi na potrebe gradbenih delavcev niso pozabili, v Leningradu dobe gradbeniki 10 % vseh stanovanj, ki jih zgrade.

Gradbeništvo v SZ, zlasti pa gradnja stanovanj, se od naše gradnje bistveno razlikuje. Pri tem moram le ugotoviti, da so tu že daleč naprej, ne samo pred nami, temveč pred vsem svetom. Ne mislim kvalitete raznih izdelkov, kot so pleskarije in slikanje ali pa parket itd. Kvaliteta tega je za naše prilike zelo zelo slaba, čeprav mislim, da po naši drobnjakarski navadi pretiravamo, kajti tako ali drugače tudi pri nas navsezadnje zato manj naredimo kot bi sicer. Tudi ne mislim arhitekture hiš. Kaj bodo rekli naši arhitekti, ki hočejo za vsako hišico drug projekt, če tu 97 % vseh objektov grade po tipiziranih projektih? Ker pa ni moj namen zdaj razpravljati o projektantih in arhitekturi, naj pač le še ugotovim, da bomo stanovanjsko gradnjo rešili samo z industrializacijo gradnje. Ta pa ne trpi naše dosedanje prakse.

Kar nam pri sovjetskih gradbenikih ugaja, je da so dejansko in praktično izvedljivo začeli z industrijskim načinom gradnje stanovanj. Gradbeništvo v starem smislu se je nehalo, nastaja nova industrija: industrija za proizvodnjo stanovanj z vsemi karakteristikami težke industrije.

Naj navedem nekaj najbolj zanimivih dejstev:

a) dolgoročno planiranje in velika gradbišča,

b) uporaba tipskih projektov,

c) visok procent težke montaže, ki stalno raste in bo postopoma dosegla 80—90 % vse gradnje,

d) velika udeležba težke mehanizacije,

e) dela se izvajajo poleti in pozimi v enakem obsegu,

f) organizirajo se kombinati, ki imajo organizacijo industrije.

Že ko smo se vozili v Moskvo, smo opazili, da so praktično vse železobetonske konstrukcije ob železnici montirane: nadvozi, peroni itd. Pozneje smo videli, da se montira vse. Nobene industrijske hale nismo videli, ki bi bila lita na licu mesta. Montirajo temelje, kletno zidovje, zidajo s tono in več težkimi bloki. Isto velja za stropne konstrukcije. Razen v tovarnah nismo v SSSR nikjer videli mešalca betona, nikjer na gradbišču ni bilo gramoza. Le v enem primeru smo videli na stanovanjski zgradbi betonirati železobetonski pasovni temelj na licu mesta, za kar so pa beton pripeljali. Pred vojno so uporabljali razne velike votlake, kot jih sedaj uvajamo pri nas. Po vojni so to povsem opustili. Nikjer nismo videli uporabljati posameznih montažnih nosilcev in polnil. Povsod uporabljajo le velike plošče, običajno s spodaj vidnimi stiki.

V sedemletnem planu stanovanjske gradnje Leningrada je od 8.2 milj. m² predvideno da bodo 3.7 milj. m² ali 45 % zgradili v sistemu montaže velikih panel. Poleg tega pa so tudi pri klasični opečni gradnji montirani temelji, kletni zidovi, stropovi, preklade. Procent montaže stalno raste, delo se čimdalje bolj prenaša v tovarne.

V SZ izdelajo letno 32 milijard kosov opeke. To je močna industrija, ki se sicer ne širi več, obstoja pa. Tudi ta industrija išče nova pota in se v zadnjem času z uspehom razvija montažna gradnja iz tovarniško zgotovljenih opečnih velikih blokov in panel.

Montažna gradnja je seveda možna le, če je pri roki dovolj težke mehanizacije. Ta je v SZ v gradbeništvu močno razvita. Če nekako preračunam na dinar in naše cene, imajo za leto 1960 v Leningradu v planu stanovanjsko izgradnjo v vrednosti 52 milijard dinarjev v okviru Glavleningradstroja. Ta trust ima večino težke mehanizacije, zbrane v posebnem trustu, ki ima 320 stolpnih žerjavov, 90 bagrov, 90 buldozerjev, 150 avtožerjavov. Če primerjamo z ljubljanskimi prilikami, bi moralo samo na gradbiščih stanovanjskih hiš v Ljubljani delati okrog 50 stolpnih žerjavov. K prej našteti mehanizaciji pa je treba prišteti še mehanizacijo, ki se nahaja po podjetjih, ki delajo zemeljska dela, zunanje instalacijske vode, ceste, temelje in vse ostalo, kar spada v delo nultega cikla, kot to oni imenujejo.

Najemnina za mehanizacijo je v primeri z Gradisom zelo nizka. Tako stane stolpni žerjav nosilnosti 5 ton na 20 m ročici 51 rubljev na del. uro z gorivom, strojnikom, stroški prestavitve, napravo tira in z vsem ostalim. Če računam tu isti odnos kot prej, to je 34 din za rubelj, znaša to 1700 din/uro, 30 tm žerjav stane 860 din/uro, bager 1.0 m³ 1700 din/uro, buldozer velikosti D 7 ca 860 din/uro.

Pri mehanizaciji me je presenetilo zelo veliko število avtožerjavov, ki delajo po gradbiščih. Ti imajo nosilnost 3 in 5 ton in več ter se gibljejo po mestu s hitrostjo tovornih avtomobilov. Na gradbiščih jih uporabljajo za vse mogoče, predvsem pa za dela v temelju, ko še ni postavljen stolpni žerjav.

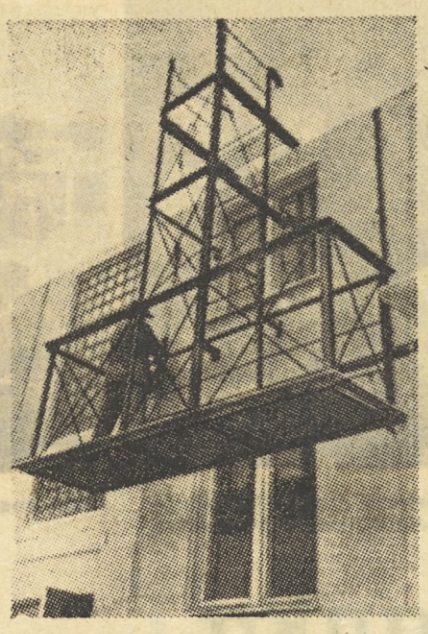

Montaža stropov

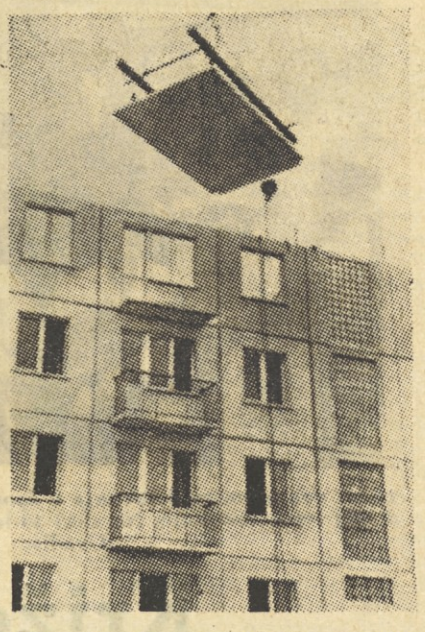

Zalivanje stikov montaž. elementov

Montaža je večinoma suha. Zlasti montaža panel in blokov v stanovanjskih stavbah je praktično popolnoma suha. Elemente spajajo z varjenjem. Pri montaži je skoraj polovica zaposlenih elektrovarilcev. Kolikor pa je zalivanja, pozimi malto grejejo in proti zmrzovanju dodajajo kalijev karbonat (potaša), ki ki je po njihovih preiskavah proti zmrzovanju najboljše sredstvo.

Paneli zunanjih sten so vedno že v tovarni zunaj definitivno obdelani, znotraj pa je potrebno le še nalepiti tapete. Okna so vgrajena in zasteklena že v tovarni. Želo nas je presenetil majhen odstotek loma stekla, pravijo da le 1 %. Bržko sta montirani dve plošči ena nad drugo, že gre v hišo instalater centralne kurjave. Ker delajo strehe glede toplotne in hidravlične izolacije zelo solidno in jim to vzame precej časa, je centralna kurjava gotova istočasno, ko je hiša pokrita. Ker morajo še pred montažo biti k hiši speljani vsi vodi, torej tudi vod daljinske kurjave in ker je hiša zasteklena, se v hiši takoj začne kuriti in se dela lahko nadaljujejo. Zato je tudi procent stanovanj, danih v eksploatacijo po četrtletjih, enak.

Več ali manj ostanejo vezana na sezono dela tako imenovanega nultega cikla, ki jih izvršujejo posebna podjetja kot subakordanti glavnega prevzemnika. Zato so bila v zaostanku in niso povsod uspela izdelati vseh zunanjih vodov in komunikacij ter so hitela naprej le s temelji. Da bi se delo v nezakurjenih hišah lahko odvijalo, so jih grели na razne načine, največ pa s koksom in pa s posebnimi grelci na nafto, ki jih postavijo pred glavni vhod in pihajo vroč zrak na stopnišče.

Govorili smo s številnimi delavci in jih spraševali, kakšne ukrepe delajo pozimi in kako je mogoče delati v tretji izmeni pri — 25° C. Rekli so, da ni nobenih posebnih ukrepov in, da so oni na zimo pač navajeni.

Vse montažne hiše imajo že v tovarni obdelano zunanjo površino, bodisi z barvo, bodisi tako, da so obložene z keramičnimi ploščicami dimenzije 4.5 × 4.5 cm. Na stavbi obdelujejo le stike in sicer iz visečaga odra, ki ga prestavljajo z žerjavom. Tudi na opečnih gradnjah redno uporabljajo fasadno opeko, ki jo sproti od znotraj zafugirajo. S tem odpadejo vsi odri in zunanji ometi, ki jih delajo le še pri obnovah fasad starih zgradb.

Montaža skoraj vsega betona in odprava odrov praktično eliminirata z gradbišč ves les. Tako malo lesa na gradbiščih nisem videl niti v Angliji ali Italiji, ki sta glede lesa tako revni.

Montažna gradnja je v primeri s klasično za 15—20 % cenejša. Poleg tega zelo skrajša gradbeno delo, ki znaša za 80 stanovanjsko hišo 4 mesece s temelji in zaključnimi deli vred.

V Leningradu so za izgradnjo montažne stanovanjske gradnje izvedli posebno organizacijo. Ustanovili so namreč šest kombinatov, ki se iz bivših betonarn naglo razvijajo v prave tovarne stanovanjskih hiš. Najmanjša tovarna, ki pa že dela s polno kapaciteto, izdeluje mesečno dve 80-stanovanjski hiši ali 1920 stanovanj na leto. Ti kombinati izdelujejo elemente v tovarni in jih sami tudi zmontirajo na gradbišču. Oni so glavni prevzemnik v odnosu do investitorja. Dela »nultega cikla«, instalacije, obrtniška dela pa oddajajo subakordantom. Mehanizacijo si izposojajo pri trustu mehanizacije, prevozne usluge izvršuje transportni trust. Zazdaj opravljajo instalac. dela celo pri izdelavi sanitarnih kabin v tovarnah kombinata delavci podjetja za instalacije, v načrtu pa imajo, da se ti kombinati sčasoma osamosvoje in bi imeli delavce vseh otrok sami razen za »nulti cikl«. Kombinat bi postal tako tovarna, ki izdeluje le en tip ali vsaj zelo malo tipov stanovanj in jih postopno izpopolnjuje kot n. pr. tovarna avtomobilov, ki postavi na trg vsako leto novo serijo vozil.

Stanovanjska gradnja potemtakem preneha biti gradnja in postane industrijska proizvodnja. Na trgu se pač nahaja nekaj tipov stanovanjskih hiš, ki jih urbanisti razmeščajo in pri tem upoštevajo zahteve te industrije. Šole, trgovine ostale objekte, ceste, zunanje instalacije in končno temelje za stanovanjske stavbe pa bodo gradila gradbena podjetja kot doslej.

Naj napišem še nekaj besed o projektiranju in projektih.

Okrog 97 % vseh objektov v SZ grade po tipskih projektih. Na stalni gradbeni razstavi v Moskvi smo videli maketo tipske cementarne za 300.000 ton cementa letno. Zdaj niti v Moskvi niti v Leningradu ne grade centrov. Zunaj na periferiji mesta so napravili zazidalne načrte za cele rajone kjer gradijo tipske stanovanjske hiše, pa celo tipske trgovine, šole, internate. Tudi v individualnih projektih je velik poudarek na tipizaciji, saj n. pr. projektant ne more predvideti svoje konstrukcije brez pristanka biroja za tipske projekte.

Taka praksa ima seveda svoje slabe strani, je pa za tako obsežno gradnjo, edino možna. Zato so pa ti tipski projekti izdelani do vseh potankosti in tudi detajli skrbno proučeni. Če se spomnim, kake težave s projekti so pri nas in kako nepopolni so projekti, potem se mi zdi, da bomo tudi mi morali, vsaj kar se stanovanjske gradnje tiče, nekaj podobnega ukreniti.

Kot vidite, dragi tovariši, so naši vtisi o stanovanjski gradnji v Leningradu, zelo pozitivni. To velja za sistem gradenj, za industrializacijo gradnje in njeno organizacijo. Po mojem so v SZ glede tega na prvem mestu na svetu in zato verjamem, da bodo v tej sedemletki res zgradili predvidenih 15 milijonov stanovanj. Če se ne spuščam v arhitekturo, ki je po moje pač stvar diskusije in okusa, moram le ugotoviti, da je kvaliteta izdelkov slaba. To se ne nanaša n. pr. na kvaliteto izolacije na strehi ali pa na to, da je toplotna izolacija slaba. Ne, ta je dobra. Slaba je notranja izdelava, opleski, slikarija, parket, nalepljenje tapet itd. t. j. estetska stran izdelkov. Stopnišča so redno v surovem betonu z velikimi tolerancami pri zalivanju stikov med montažnimi elementi, fasade so lisaste, keramične ploščice slabo položene. No, oni se tega zavedajo, pravijo pa, da se sedaj nimajo časa s tem ukvarjati in prepuščajo to eni bodočih kampanj.

Dne 8. maja smo odpotovali v Moskvo. Vtise iz moskovskih tovarn in gradbišč bom pa opisal prihodnjič.

Ing. Jože Uršič

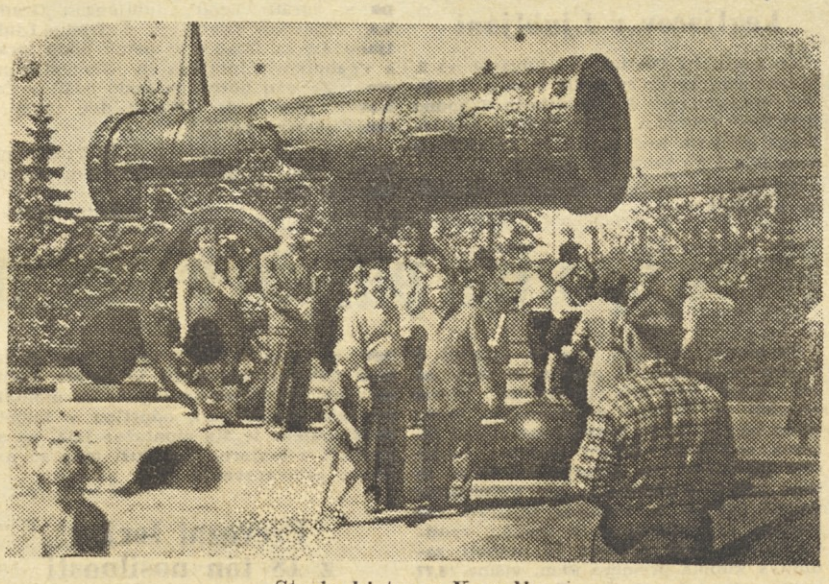

Starinski top v Kremlju

ing. Uršič za ruskim »računskim strojem«

10 let neumornega delovanja v športnem društvu Gradis je dobil lepo priznanje. Na sliki 10-letniki športnega društva »Gradis«

Člani nogometnega društva sindikalne podružnice »Gradis« Ljubljana

Predsednik in tajnik društva v krogu sodelavk in zmagovalk na več tekmovanjih

Križanka

Vodoravno: 1. del obraza, 4. tujka za lepopisje, 13. sredstvo za narkozo pred operacijo, 15. moderna elektrotehnična naprava, s katero odkrivajo sovražne ladje ali letala, 16. znati, 17. pripadnik arabske narodnostne skupine, ki je v 7. stoletju vdrla v Španijo, 18. okrajšava pri naslovu, 19. nauk o nravnosti, 20. veliko pripovedno delo, 21. predpona, ki v tujkah označuje privrženost h kaki stvari, 22. domače moško ime, 23. železen zaboj za podvodna dela, ki ga rabimo pri gradnji hidrocentral, 24. reka, ki v dveh izvirkih (Beli in Črni) izvira v Jugoslaviji, izliva pa se v Jadransko morje v Albaniji, 25. oče, 26. dobava materiala, 27. del ženske obleke, 28. japonska dolžinska mera, 29. pripadnik vojaških tehničnih enot (podkopnik), 30. preganjen papir, priloga, 31. član ljubljanske centrale našega podjetja v osrednjem delavskem svetu, 32. adrese, 33. tujka za poskus, 34. najdaljša afriška reka.

Navpično: 1. ena izmed ekonomskih enot »Gradisa«, 2. oblagati zid z ometom, 3. mlada rastlina, ki služi za razplod, 4. splet las, 5. ločilni veznik, 6. kratica za »ljudski odbor«, 7. debelo kamenje za posipanje cest, 8. ravnina, planjava, 9. angleško oporišče v južni Arabiji, 10. zaničljiv izraz za duhovnika, 11. kemični znak za iridij, 12. pri nas že zelo razširjeno cestno vozilo, 14. romarsko mesto muslimanov, 17. gora pri Splitu, 18. pritoki, 20. siromaki, 21. pritiranje, pripeljanje, 23. primorsko mesto, kjer ima naše podjetje eno izmed gradbišč, 24. brezdušno, mehanično urjenje, 26. moško ime, 27. podelitev imena, 29. poljedelsko orodje, 30. grško gozdno božanstvo, 31. visoka igralna karta, 32. nikalnica.

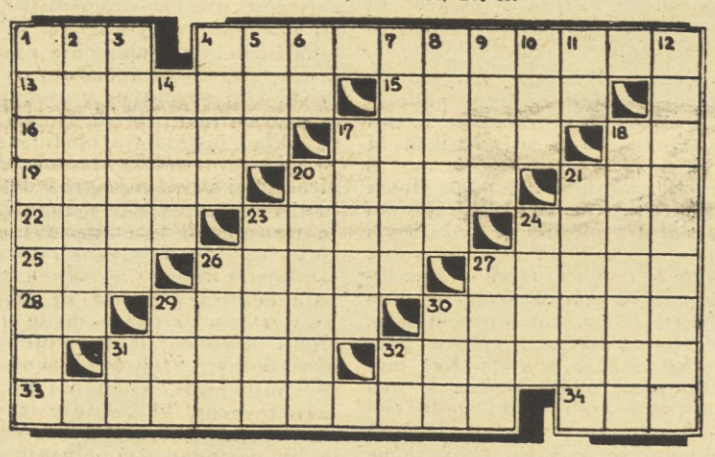

REŠITEV KRIŽANKE

Vodoravno: 1. linice, 7. premik, 13. imenik, 14. četudi, 15. demon, 17. nared. 18. os. 20. senik. 22. tvar, 23. sak. 25. Tomos. 27 ali. 28. tvor, 30. Marek, 32. ič, 33. risar, 35. mikro, 37. ocenim, 39. stativ, 41. jamast, 42. tesalo.

Navpično: 1. Litostroj, 2. im, 3. Ned, 4. Ines, 5. cimet, 6. ekonom, 7. pč, 8. Ren, 9. etat, 10. murva, 11. ideali, 12. Kidričevo, 16. nimam, 19. Savica, 21. korist, 24. kosem, 26. sekta, 29. rana, 31. kras, 34. ris, 36. Ota, 38. mt, 40. il.

Dve zasluženi zmagi

Delavskih športnih iger in tekmovanj občine Moste se je udeležila tudi sindikalna podružnica Centralnih obratov v Ljubljani. Med številnimi tekmovalci je naša strelska družina zasedla prvo mesto. Med posamezniki pa je dosegel prvo mesto naš znani »strelski as« tovariš Ludvik Šnajder.

Zmagovalcem iskreno čestitamo.

V pripravah na Gradisov športni dan

Skoraj vse naše sindikalne podružnice in športna društva se že pridno pripravljajo na Gradisov športni dan, ki bo predvidoma oktobra v Ljubljani.

Najbolj aktivni so kegljači, strelci in ljubljanski nogometaši. V Šoštanju, Ravnah in Mariboru že pridno trenirajo. Strelci iz Centralnih obratov v Ljubljani so si že vnaprej sestavili obširen program predhodnih tekmovanj. Med drugim so napovedali tekmo strelski družini OLO Murska Sobota. Med potjo pa bodo obiskali pionirski odred »Ferda Godina« v Bistrici in pionirje nagradili z zračno puško.

Pri gradbenem vodstvu Ljubljana so najbolj aktivni nogometaši. Zadnje čase so igrali že več tekem. Če omenim samo tekmovanja v okviru delavskih društev občine Moste in tekmovanje s pripadniki JLT. Ob koncu tekmovanj so prejeli tudi zasluženi pokal občinskega sindikalnega sveta občine Moste. Prejšnji teden pa so igrali: Tesar Ljubljana : Gradis 3:3, »Izolirka« Ljubljana : Gradis Ljubljana 4:2 za Gradis. V petek bodo igrali s »Tehniko« Ljubljana in »Slovenija ceste«. Za dan borca pa bodo odšli v Čakovec, kjer bodo odigrali dve tekmi s tamkajšnjimi moštvi.

Upamo, da se bodo tudi iz Prekmurja vrnili kot zmagovalci, kar jim seveda iskreno želimo.

Lojze Cepuš

Meddržavno tekmovanje kegljačev v Ljubljani

Na kegljišču Gradisa v Ljubljani bo 3. julija meddržavno srečanje moške in ženske reprezentance Jugoslavije in Vzhodne Nemčije. Tehnični vodja našega kegljaškega društva tov. Satler je že začel s pripravami za ta veliki dvoboj.

O rezultatu tekmovanja bomo naknadno poročali.

Gradisov vestnik poklanja upravniku Počitniškega doma na Pohorju najnovejše prevozno sredstvo za prenos hrane in pijače od žičnice do doma. To sredstvo na zadnji razstavi motornih vozil v Ljubljani le pomotoma ni bilo razstavljeno

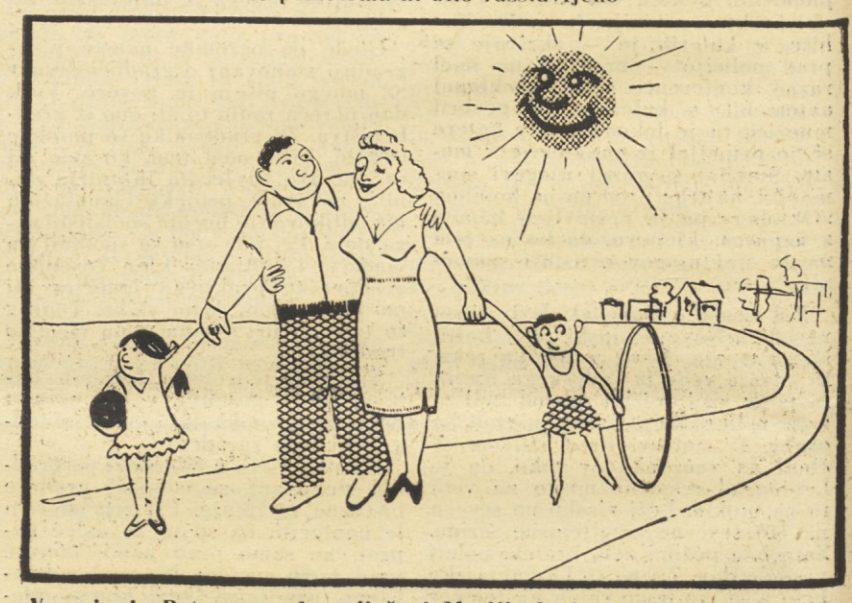

V maju je Peter zaupal svoji ženi Mariji, da bosta šla za 14 dni na dopust v Ankaran

Nova športna palača v Parizu

Ob koncu lanskega leta so zgradili v Parizu novo športno palačo, ki služi za vse vrste športnih prireditev. Tloris zgradbe je okrogel s premerom 68 m; samo igrišče pa je pravokotne oblike izmera 23 X 50 m. Palača sprejme lahko 6000 gledalcev, za katerih udobnost je prav dobro preskrbljeno, ker so prostori palače zvočno in toplotno izolirani ter kurjeni in opremljeni z zračno ventilacijo. Od cele zgradbe je najbolj zanimiva kupola premera 60 m, višine 16,77 metrov in teže 45 ton. Zgrajena je iz prejfabriciranih aluminijastih elementov in se nosi sama; prostor pod kupolo je torej brez kakršnih koli stebrov, ki bi motili pogled na prireditve. Kupola je sestavljena iz 1100 plošč rombaste oblike; vsaka plošča se sestoji iz nekako vdrtega aluminijastega lista, ki je ojačen z aluminijasto palico po krajši diagonali romba.

Kupolo so montirali z jekleno montažno iglo, ki je bila postavljena v sredini kupole, s štirimi vitli in 7 škripci (Tirfor). Aluminijaste plošče so razporedili okrog montažne igle in so pričeli montirati od sredine proti robu bodoče kupole. Sorazmerno z montažo elementov se je nastajajoča kupola dvigala, vedno toliko, da so delavci lahko dodali novo vrsto plošč. Za časa montaže so kupolo seveda tudi provizorično podpirali na tridesetih točkah. Ekipa delavcev, ki je montirala kupolo tako ni rabila nobenih odrov in je delala stalno na tleh. Po zgraditvi kupole so montažno iglo demontirali, odprtino v kupoli, skozi katero je šla montažna igla, pa so prekrili z lanterno ter služi tako za naravno prezračevanje.

Prevozni žerjav z 18 ton nosilnosti

V Združenih državah Amerike so zgradili dva velika gradbena stroja. Prvi je betonski mešalec vsebine 7,7 m³ in težak 24 ton. Enega od njih uporabljajo v premični betonarni, tri pa pri betoniranju vzletnih stez na mednarodnem aerodromu v Washingtonu.

V isti državi so zgradili tudi prevozni žerjav nosilnosti 18 ton. Žerjav, ki je montiran na šasijo z gumijastimi kolesi, doseže na cesti hitrost 70 km na uro ter je uporaben ali kot žerjav ali kot bager s čelno žico ali pa kot bager z draglinom. Na šasijo je postavljen v dveh legah: v eni, ki ustreza največji nosilnosti žerjava, in v drugi, ki je najugodnejša, če dela kot bager pri zemeljskih delih. Sprememba lege se lahko brez težav izvede na gradbišču. Ta stroj je konstruirala znana tovarna Lorain.

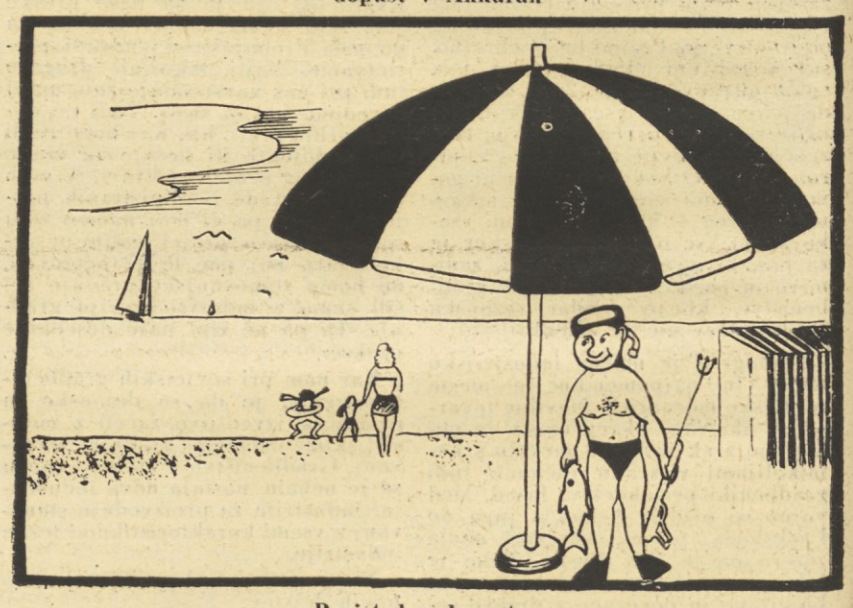

Prvi teden dopusta

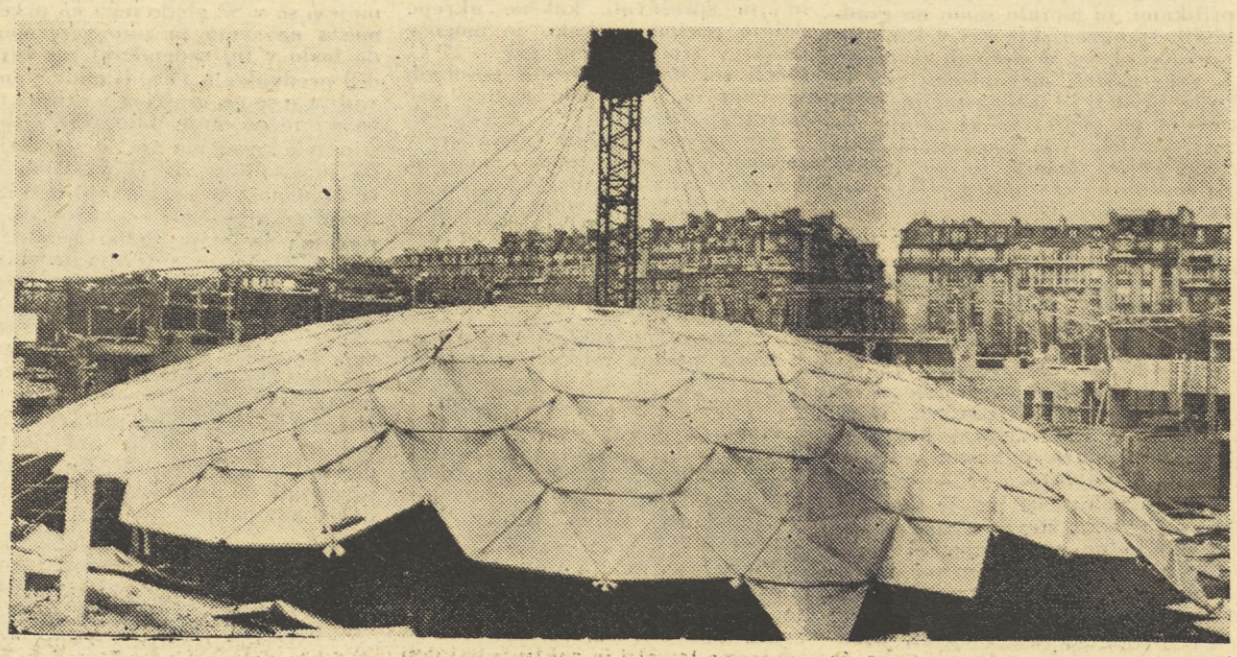

Montaža kupole iz aluminijastih elementov

Drugi teden dopusta toda brez regresa